

Mahjas Weefis

Nr. 2.

Rigā, 13. janvārī 1910. g.

55. gada gabjums.

Kā izehlās musika?

Pehz profesora Karla Stumpfa.

Scho jautajumu, par kuru tit daudj stribdejuschees, Berlīnes profesors, pasibstamais stānu pšichologs Karlis Stumpfs, apstrahdajis profesora Geneberga isdotā fawstarpejā nedekas rakstā sinatnei, mahkflai un teknikai. Pee tam winšch fewiſchki atbalstas us to pirmatnejo musikas mehginajumu materialu, kas sakrahts Berlīnes fonogramu archiwā, zaur to ari winam eespehjams eeskattitees musizeſchanā dſitaku, nekā ziteem wina preeſchghajejeem.

Ar Darwinā teoriju, pehz kuras musika attihstijusēs pirms pee kustoneem kā wilinaſchanas lihdsjeklis mihlestibas zihnā, winšch apmeerinas tikpat maj, kā ar Spensera hipotēsi, kura isskaidro, ka musika izehlusēs no zilweku walodas afzenteem un tonu kritumeem. Ari jaunakais usſkats, kas meklē it wiſas mahkflas ſakumu ritmiſki nokahrtotā kustibā pee lopeja darba, isskaidro tikai eeroſinajumus un motiwus, kas wareja nowest pee dſeedaſchanas. Bet ar wiſeem ſcheem isskaidrojumeem nepeteek wairš tur, tur ſaklas musikā ſpezifiſki iſſchkiroſchais, proti, lai iſskaidrotu jautajumu, kā zilweki nahza us to, tonu linijas, kas tatschu par fewi pilnigi patſtahwigas, ſarindot ſinamos interwakos. Scho musikas interwaku eefahrtoschanas pirmatnejeem dihgkeem, kuras pateescham ſastopam daſchado tautu un laiku musikā, wajag buht patſtahwigi izehluschamees; tikai tad wareja ari ziti walodas un rituma elementi darbotees kopā ar melodiku. Wajadſiba pehz akustikas — ſtanu ſihmju doſchanas pehz Stumpfa wedufe zilwekus us to, lai iſleetotu balſi kā tonu rihtu.

„Ja kahds us leelala attahluma mehgina ar ſawu balſi dot ſihmi, tad balſs ar leelu ſtiprumu uſtawejas zeeſchi us kahda augſta tona, kahdu eespehjams isdabut it dabigi balſu mehrites wiſſtiprakā mehrā peespeeschot, kamehr beidsot ta ar maſinajoschos plauschu ſpehku eet us leju, kā to nowehrojam pee „juchzereem“, kuzi kalnajos (peena

buhdās) uſfauz weens otram. Schi uſtaweschanās pee weena zeeſcha tona, pehz manām domam ir pirmais ſolis us dſeedaſchanu, tas wehl robeschu liniju weenkahrſchaj runaſchānai. Otrais ſolis un ihstēnais musikas radischanas akts ir kā tad zeeſcha tranſponejama interwaku leetoschana un ari pee tam wareja nowest akustiſki ſignaki (atſkanoſchi ſihmju ſauzeeni.) Jo proti, kad nepeteek ar weenu weenigu balſi, tad ſametas wairaki kopā. Tee zentifees dſeedat to paſchu toni, lai panahktu wehlamo paſtiprinajumu. Bet ja tee ir wihri un puſeni, waj wihri un ſeewas, tad tee nepanahks pilnigi weenadu ſtanu toni, tadeht ka itweens ſaſneeds augſtako tona ſtiprumu tikai eelſchpus ſawa balſa regiona. Kā tad ar weenadu balſa ſpehku radis daſchadus tonus. Kā it nejauschi wareja izjeltees neſkaitamas wairakas ſtanās. Bet sem wiſam kombinazijam weenai ta ihpaſchiba, ka kopſtanās eespaids tahds, ka to it weegli war ſamainit ar atfewiſchku toni: oktawa Tadeht tad wihreeschu un ſeeweſchu kopdſeedaſchanu oktawos wehl arweenu ſauz par weenbalſigu dſeedaſchanu, lai gan ta pamatigi nemot ir jau wairatbalſiga dſeedaſchana. Pſichologiſkā akustiſkā mehſcho oktawas ihpaſchibu paſibſtam sem ſakuschanas noſautuma un jau greeku musikas teoretiki atrada eelſch tās konſonanzes buhtibu. Schi kopſtanās weeniba oktawai naw peeauguſe pamaſam. Kā naw musikas attihstibas ſekas, bet nenowehrſchami noſazita parahdiba zaur tonu dabu waj ſmadſenu darbības, kas tai par pamatu. Tadeht ta droſchi ween ſastopama ari pee kustoneem, tikai tee naw kkuwuschki us to uſmanigi un naw no tās neko iſtaiſijuschki. Pirmatnes zilwekeem turpretim reiſi scho weenibu wajadſeja pamanit un ſchahda weida kopſtanās iſleetot, tadeht ka wineem bija tahds eespaids, ka tee dſeed to paſchu toni kā paſtiprinatu toni. Pee nemusiſkaliſteem zilwekeem wehl tagad waram nowehrot, ka tee oktawu tura par toni.

Mehginajumi peerahdijufchi, ka no 100 reisam tas noteef 75 reises."

Ar wehl zitam kopskanam fchi ihpafchiba, laut gan mafakâ mehrâ: kwintei un kwartei, kuras tâpat pee dabas tautam nowehrojamas. Pee musikas isweidoschanas pimatnejâ zilweku wehsture swariga loma wehl kahdam swarigam afektam (kaiplibai): sinkahribai, kura blafus gadijumam un wajadsibai ir wifu atradumu un isgudrojumum awots.

"Sagadotees kopâ diweem balseem oktawâ, kwintê waj kwartê smalkakai dsirdei tomehr galigi newareja palikt apflehpts, ka fche pateefbâ tomehr ir diwi daschadi toni. Kad tos peedewa weenu pehz otra, tas wehl gaischafi bija isprotams. Wareja preezatees isdabudami tahbus diwflanus, kas pateefbâ bija weenskanai lihdsigi; fchos tonus tad tihfchi dseedaja weenu pehz otra, lai ari eegaumetu wiku cespaidu tahdâ weidâ. Pee tam tuffchâ starptelpa, kahda ari wismafatais no fcheem interwakeem, kwartei, teef pildita pirms ar wifadeem tihfcheem starptoneem. Un tâ waram eedomatees ir zehlfuchâs pirmâs melodiskâs frahses, kâ ari „tonleitera“ pirmee dihgfi."

Neskaitami peemehri no pimatnejo tautu dseedafchanas iluftrê fcho tonu mahkflâs pirmo attihstibu, kâ kleegefchanas

un kaulfchanas paleekas, kuras jauzas ar musikas pasahfumeem. Tahds pat prozefs kâ pee dseedafchanas noriteja ari pee musikas rihku leetoschanas un proti wislabaf to war nowehrot pee fwilpju papildinafchanas, kuri, ja ari tee naw paschi wezakee, tad tomehr ir koti wezi musikas rihki. Ais pastiprinajuma wajadsibas iszetas dubultfwilpji; jau koti agri pee pimatnejam tautam it wifâs pasaulês dakâs teef leetots panfwilpis, kas ir blafus sawirfnejums daschadu kopsfkanotu fwilpju. Schee panfwilpji un fwilpji ar wairakeem zaurumeem musikâ bija leels folis uf preefchu. Iszehlâs pirmâs instrumentalas melbijas, pee kuram drihfi peedalijâs ari stihgu un ftamee instrumenti. Pats pimatnejais stihgu instrumentis bija tâ fauzamais musikas lozinsch, kura stihga pa leelakai dakai tifa fista ar lozianu, ari raustita, bet newis berseta. Maj pamasam tad iszehlâs wairaf stihgu kofles un lihras ar bruku rupufschu wahkeem kâ pimatnejam resonanses kistem. Kamehr pehdas no wairakbalfigas musikas, kas istaifa skanu mahkflâs pirmos pasahfumu, tikai wehlatâ laitâ nowed pee gatawakas attihstibas, tur ritms sawadâ kahrtâ jau tuhdat tifa bagatigi isfopts un ari walodai bija eespaidis uf musikas attihstibu, kultivejot runas musiku.

Biologiskas parahdibas.

J. Nowifowa.

II.

Saimneeziskâs parahdibas.

No wifseem organifmeem — ari wissemakeem — eefahktu apkahrtnes peelahgoschanas darbu turpina zilweks; bet tas noteef til dauds augstakâ pakahpê, ka ais tam aismirstas darba biologiskâ sahktone un wina panahfumu usflata par gluschi jaunû fattu, kurfch leekas pazekamees pahri par wifseem dabifseem notifumeem.

Lai lasitajus nenogurdinatu un lai aprobechotos ar to, kas man preefch manas teses iswefchanas isleekas nepeezefchami wajadsigs, es te atstahfchu pee malas soologiju, ar ko nebuht naw teikts, ka tur truhktu apkahrtnes peelahgoschanas parahdibu. Gluschi otradi, tâs fastopamas pee daschadeem kustoneem wisdaschadakâ weidâ un naw ne weena weeniga dshwa radijuma, lai tas dshwneeku rindâ eenemtu waj kahdu pakahpi, kas pastahwigi sawam wjadfifbam nepeelahgotu apkahrtni.

Zilweks sawâ apkahrtnê atrod agus, kuri winam war noderet par baribu, un ari tahbus, kuri winam par baribu neder. Winsch wifadi nopuhlas, lai pirmajos isplahritu un otrejos isnihzinatu. Tahdejadi winsch pahrweido semes floru pehz sawam wajadsifbam, jeb ziteem wahrdeem, winsch few peelahgo augu apkahrtni. Franzija ik pawafarus apflahtos ar nesahlem dabifkâ zekâ; bet te zilweks stahjas starpâ, sehj te kweefchus, tur ausas, zitur atkal meefchus, un tâ ik pawafarus sinamas dakas Franzijas apflahjas

newis ar nesahlem, bet ar kweefcheem, ausam un meefcheem. Wifas zilweku puhles semes floras pahrwehrfchana fauz par laufsfaimneezibu.

Ja Franzijas seme no dabas nestu labibu un newis nesahles, tad frantscheem laufsfaimneeziskais darbs pamasinatos par pufi. Wikeem wajadsetu tikai labibu plaut, kult un malt, un arfchana un sehfehana buhtu leeka. Bet tâ ka labiba neaug pate no sewis, tad frantscheem jaar un jasehj, lai mahkfliskâ zekâ dabutu to, ko daba nerascho, ziteem wahrdeem, teem japahrwehrfch apkahrtni.

Laufsfaimneeziskais darbs pilnigi pahrwehrfch semes floru. Kreewija ik pawafarus top par plafchu labibas lauku, Karolina par kofwilnas lauku, Kuba par zukura needraju u. t. t. Eiklihs wifa semes lode buhs kultiweta, semes flora buhs pilnigi pahrweidota pehz zilweku wajadsifbam, tad wirs semes nebuhs ne weena weeniga auga, kurfch ais kautkahda eemefla (ais materialas wajadsibas, ais jaukuma) nebuhs derigs, un nebuhs ne sprihdis semes, uf kura neaugis augi, no kureem mums atlehks tahds labums.

Laufsfaimneezibas gala mehrkis naw, dabut raschu preefch weena weeniga gada, bet gan eeguht zil ween eefpehjams bagatigas raschas preefch neskaitama skaita gadu. Ais tam laufsfaimneeziba peefspeesta, isdarit turpmatu rindu apkahrtnes peelahgojumu. Wispirms, zil tahlu tas iswedams, parafitaru un kaitigu augu israwefchanu (te peeder

finamos apvidos meschu nolihšchana lauku eerihšochanai), tad semes apstrahdashanu, lai eeguhtu leelafas raschas. *) Schai gadījumā zilweks wairs neapmeerinajās ar floras pahrweidošchanu, wiensch pahrwehrsch ari semes garosu un tā šafot pahrgrōsa muhsu planeta geologisko stahwofli; wiensch isnihzina zeetos semes flahnuš un pahrtaifa tos par irdenu druwu semi. Ja wiensch daschur atrod afmenus tad wiensch tos nogahdā pee malas, un zaur mehšfleem wiensch pahrwehrsch semes kimisko fastahwu.

Bet zilwekeem ar to ween nepeeteef, ka wiensch nederigu augu weetā sagahdā derigus un tā rada planeta kulturas apgabalos daschadibu, wiensch grib ari, ka augi apmeerinatu wina wajadsibas ari kimiskā sinā. Schi nepeezeeschamiba rada jaunu rindu darbu. Beigu isnahkums nu ir tas, ka semes wirfus buhs neween aplahšis no weenigi derigeem augeem, bet ka schie augi buhs ari tā pahrwehrsti, tā zilwekam no teem atlez wisleelafais labums. (Labiba dabiskā stahwofli naw atrodama; to zilweks pilnigi pahrwehrtis un eewehrojami pahrlabojis.)

Ja kahdu deenu, tā teef apgalwots, kimija spehs taisni is mineralām weelam isgatawot muhsu baribai nepeezeeschamos produktus, tad laufšaimneežibu atmetis. Tad augu walšis peelahgošchana atteekšees weenigi uš ruhpnneežibai derigeem augeem (peem. koleem preeksch buhwem u. t. t.) un tahdeem, kas kalpo jautumam (dahrši, parki u. t. t.)

Lihds ar floru zilweks pahrwehrsch ari faunu. Sinami kustomi winam israhbijušchees par derigeem, ziti par kaitigeem. Wispirms wiensch ir mehginajis, pehdejos isnihzinat. Daschās semēs, tā peem. Franzijā schis darbs jau tik tahlu pafezees, kamehr zitas semes schai sinā palikufchas masaf attihstitas. Tā Brasiliju wehl apgreuhtina daschadas tšchuhškas, un Indiju peemešle tigeri.

Bet ne wiš kustomi zilwekam kaitigi; ir deesgan daudj tahdi, kuri winam loti derigi, tapeh; ka wiensch ehd to gaku. Lai tos peedabutu few tuwak, zilweks wispirms nodarbojees ar medibu un sweju. Ari schis abas nodarboshanas ja grib, ir aplahrtnes peemehroschana, tikai otradi isdarita. Kad kalns nenahf pee praweescha, tad praweetis eet pee kalna. Kad mescha swebri negrib pee mums nahkt, tad mehš wismas aiskawejam winus aishbegt. Beidsot schie puhlini, kustomus peelabinat, noweda pee mahšlopu audsinaschanas. Wisas atteezibas starp zilweku un kustomu walsti, israhdas par semes faunas pahrwehrschanu. Australija agraf mitinaja daschus šmtus tuhštoschu waj miljonus kenguru, bet tagad ta uštura wairaf nelā 75 miljonus aitu. Argentīnā preeksch 400 gadeem bija tikai lamas, gwanafi un witunas, kamehr tagad tur ir 21 miljons gowju un 74 miljoni aitu. Kahdā deenā pa wifu semes wirfu nebuhs wairs neweena zilwekam kaitiga kustoma un tikai derigas fugas ween, un tad semes faunas peemehroschana buhs pilniga. Ja kaitigās fugas semes wirfu nelad nebuhtu bijušchas, tad schi peelahgošchana nebuhtu prašjuse netahdu darbu, jo ta jau no šmās senatnes buhtu pate no fewis eeradufes. Tee apgabali, kur nelad naw bijušchi plehšgi

*) Anglijas laufšaimneeki no 20. gadšimtena šahuma eeguldijušchi laufšaimneežibas pahrlabojumos 15—20 miljardus kapitala.

swebri, dabiskā kahrtā peelahgojušchees muhsu dšimtas wajadsibam.

Zilweks isdara ari darbus, kuri israhdas par klimata pahrwehrschanu, par planeta meteorologisko apstahku pahrweidošchanu. Wiensch to šafneeds zaur garām, bet loti sekmišam metodem. Kā jau agraf peeminets, muhsu apgehršs ap muhsu kermenī rada temperaturu, kura peedeeniga muhsu konstituzijai. Schi šneedsas tahlat uš muhsu mahjokeem. No sawas aplahrtnes zilweks panem afmenus, šmiltis, kofus un metalus, šafahrtu tos, šinamā kahrtā pahrweido tos un ušzet ehlas, kuras pa seemu war kurinat. Tas nošimē tik daudj, ka zilweks, ja aukštums šneedsas lihds 10—20 gradeem (tā tad temperaturu, kuru newar isturet un kura ihšā laikā eewestu nahwē), aplahrt fewiri sagahdā telpu, kur temperatura ir 15—20 gradus šlta. Tas ir tikpat daudj, it tā wiensch preeksch schis telpas klimatu buhtu padarijis lehnaku, it tā wiensch buhtu panahzis to, ka Peterburgas platuma gradā pa seemu walditu Kairas platuma grada temperatura. Tai deenā, kad wiseem seemetos dšihwojoshchem zilwekeem buhs kurinami nami, neweenam wairs nebuhs jazeesch no aukštuma. Bet ja seemetu apgabalos klimats tiktu tahds, kahds tas bija mioženā, kad Seemel-Wahzijā walbija Luisianas klimats, tad zilwekam nebuhtu wajadsigs zelt weenu weenigu kurinamu ehku. Nis scha eerihkojuma naw wairs tā šafot auksta klimata; un tas ir tikpat daudj, tā kad zilweks teeschā kahrtā buhtu pahrwehrtis meteorologiskos apstahkus. Kad kahdu deenu wehšnamās eetaises leetos tahdā paschā mehrā, tā tagad kurinamās, tad warēs teikt, ka naw wairs ari netahdas karstas joflas.

Beh; temperaturas preeksch zilweka no wisleelafā šwara ir leetus daudšums. Ja kahdai semei ir peeteekofschs daudšums dabisku notrišchau, tad zilwekam naw ko darit. Bet ja no debesim krihtoschais leetus daudšums naw peeteekofschs, tad zilweks tam strahdā pretim. Kur apstahki to atkauj, wiensch isrof apuhdeojamus kanalus, kuri mahšliskā zekā sagahdā to, ko daba naw dewufe. Tā tad zilweks sagahdā few mahšlisku leetu un ar to pahrwehrsch klimatu.

No meteorologijas pahreešim uš orografiju un hidrografiju.

Daschās weetas kalni zilweka wajadsibam ir par šchlehrfli. Zilweks tam strahdā pretim zaur zekeem un tunekeem un wiensch tā šafot peewalā kalnus. Ja Alpos Brigas tuwumā buhtu kahda dšika grawa Schenewas esera lihmenī, tad Simplona kalnu nebuhtu bijis wajadsigs isurbt; bet tā ka tahdas eelejas tur no dabas nebija, tad zilweks sagahdaja mahšlisku. Ar to wiensch it tā pahrweidojis apgabala wirfu.

„Zentral-Afrika šaimneežis uš dewums ir uhdens rumbu pahrwarešchana un šaweenojama zeka sagahdashana starp Stenlij-Polu un juhru,” šaka grafš Anrijs de Rastrs. Kā šinams Afrika lihdsinajas apgahštai štodai. Krastu tuwumā schis semes upem ir rumbas un krahzes, pahr kurām kugi neteef pahri. Nis tam tad ari tik ilgi nepašhstamā eekšcheene palikufe netultiweta. Tikai belgeeschu ušbuš-

wetais dšelszjekšč stary Stenlij = Polu un Matadiju padarijis to, ka Afrikas wideenas augsteene šcheetami noslibdejuse uš juhras lihmeni. Tas ir attal panehmeens mahfliski šaneeg to, kas dabiski naw dots. Ja Afrika nebuhtu augsteene, tad dšelszjekšč stary Stenlij = Polu un Matadiju nebuhtu wajadšigs.

Žetu iħkls, ar furu žilweki apgahdajuschi sawas apdšihwotās semeš, ari ir aptahrtnes peelahgoščana. Žilwekam ir tahda wajadšiba, ka stary diwi šinamam weetam war ritet wina rati. Ja nu dabifsee apstahkli kawē fatikšmi, tad žilweks ar sawu darbu tos nogahdā pee malas.*) Ja apstahkli wišur buhtu bijuschi tahdi, ka buhtu bijis eespehjamš braulat ar rateem (tas ir, ja semeš wiršus buhtu žilweka wajadšibam labaki peemehrots), tad žilweks šchos darbus nekad nebuhtu darijis.

Preekšč žilweka seme buhtu bijuse jo laba, kad stary Port = Saidu un Suezu buhtu atradufēs tahda pate juhras joma kā Bospors. Bet tā ka šchahda juhras joma no dabas nebija, tad žilweks winau israta mahfliski. Zaur to semeš lode žilweka wajadšibam labaki peemehrota.

Tagad wehl weenu peemehru, kurešč rahdis, ka žilweks špehji idarit ari astronomiškās pahrgrosiības.

Tumsa pahtrauz mušfu darbibu. Lai tumsu pahwaretu, tad žilweks isgudrojis apgaismojamus eerihkojumus. Ja mušfu lode peederetu pee tahdas šaules šistemās, kura aptwer wairafas šaules, tā ka weena uslehtu, kad otra taištōs noreetet, tad apgaismojami aparati buhtu newajadšigi. Bet tā ka šchi kombinazija no dabas nepastahw, tad žilweks to tā šakot šagahdajis mahfliski ar lahpu, lampu, šwetschu un elektriskās gaišmas palihdšibu.

Waretu peewešt loti daudš tahdu peemehru un eewehrot wiju žilweku nodarboščanos, šakot no barības lihdsjekšu šagatawoščanas lihds tahdu preekšmetu pagatawoščanai, kuri padara mušfu dšibwi rafmigaku un jaukaku (apgehršs, mehbeles, dšihwofki, mahflīšas darbi u. t. t.). Bet ar peewešteem peemehreem peetišs ko peerahdit, ka šaimneeziška produktija ir ahrapašaules peelahgoščana žilweka wajaššibam.

Cesam ejam tahlak, mums jaapluhtu wehl leela pulka preekšmetu produktija, kuri kalpo neteescheem noluhkeem. Es domaju wišwišadus rihšus un eerotiščus. Žilweka kermenis ir wahjšch un winam naw gandrišs neweena dabiska eerotišcha. Zaur sawu augitako inteligenzi žilweks tos apgahdajis mahfliski. Šcho darba lihdsjekšu šarakšs ir bešgaligs. Tas eesahkas ar nuhju, kura noder par šwiru un šchim brihšcham beidsas pee 25,000 tonnuš leeleem twaikoneem un pee brihniškatām elektriskām mašchinām. Jaewehro, ka tehnika weenmehr papildinajas un top jo raibaka un tā šakot lahpi no otrās uš trescho, no treschās uš zeturto potenzi. Tagad pee Panamas kanaka rafščanas leeto bagarmasčinas; tad mašcinās, kuras fabrižē šchos bagarus un attal mašcinās, kuras pa-

*) Ir aprehšinatš, ka Wirginija eedšihwotaji zaur šlittajeem želeem šandē itgadus 21 mišjonu franku. Bet nu wišji šchis waišs eenašlumi tilko šneehjas lihds 10 mišjoneem. Tā wirgineescheem šittee žeki ismajā daudš wairaf nekā wiša waišs šaimneežiba.

gatawo šchis otrās mašcinās u. t. t., lihds nonahkam atpakat pee mušfu šentschu pirmatnejeem trama šapteem pleištōženā.

Darba rihšu isštrahdaščana ir šagatawoščanas patahpe, ir lihdsjeklis. Winau mehrkis ir planeta peelahgoščana. Bet jaewehro, ka ikdeenišchā dšihwē beeschi ir gruhti isšakirt, waj tahds preekšmets ir darba rihšs waj ahrapašaules peelahgojumš. Tā peemehram apgehrbu war usškatit par darba lihdsjekli (ka war beš kawēškeem štrahdat) un par klimata pahwrehrtumu. Škpat war teitt, ka apštrahdats laufs ir darba lihdsjeklis ko rāšchot labibu. Robeščas stary darba rihšu un ahrapašaules peemehrojumu naw glušchi noteiktas, no tam želas leelas neehrtības, no kurām tomehr newar isšargatees, tapehji ka nowilkt robeščas stary abeem šajehgumeem ir koti gruhti, warbuht pawišam neeespehjamš.

Tagad redšams, ži brihnišchki israibota žilweku dšimuma staryā ir dšihwības pirmatneja parahdiba, dšihwības pretweize pret ahrapašauli. Bet ži mišfiski leels šchis raibums ari naw, parahdības ihštēno buhtibu nedriħst isšlāist is azim, proti ka šaimneeziška produktija naw nekās žits kā ahrapašaules peelahgoščana žilweka wajadšibam un ka jebkura produktija nosihmē šaškanas nodibinaščanu, lihdsšwara eerihkoščanu stary mikrošofmu — žilweku un mikrošofmu — šemi. Pilnigs lihdsšwars buhs šaneegts, kad nebuhs wairš neweena nekultiweta semeš štrehmele, neweena uhdena teka, kuras augitakā špehka krahjums neitš isšleetōš apuhdenoščanai, kā špehka awōts waj šatikšmes žekšč, is semeš eekšcheenes wairš nebuhs isrošams neweens metals, ko nepahrweidos mušfu wajadšibam un kalpoščanai mums. Šinams, planeta peelahgoščanai nekad nebuhs gala. Ikdeenās mušfu gars atradis jaunās metodes, kā to padarit pilnigaku. Šenejee no weenas puhwreetas wairaf neprata isdabut kā 5—6 puhruš labības, kamehr mehš tagad zaur šawām plaščakām šinaščanam isšemam 15 puhruš. Tas ir tas pats, itkā mehš semeš mineralogiško šaštahwu buhtu pahwrehrtuschi. Bet warbuht ka mušfu behrnu behrni no puhwreetas nems 25 puhruš labības, jo žilweka isgudrotaja garam naw eespehjamš wilkt robeščas. Tapehji — es to atkahrtōju — semeš lodes peemehroščana ritēs mušchigi un nekad nebuhs nobeigta.

Peelahgoščana war teektees uš diwejadeem wiršeneem: uš plaščumu un uš mašu. Šchimbrihšcham peemehram Kanadas reetumi naw wehl atwehrti kulturai un ismanošchanai. Kad wehlat šchis darbs buhs padarits, tad planeta peemehroščana plaščuma, un ja griib, telpas šinā buhs gahjuse uš preekšču. Ššplēščanās mašas šinā ir panahktumu intensitate leelaka. Kad agraf peemehram isdewās is kahda mineraka isdabut 50% no kahda metala, tad tagad, pehji pilnigaku panehmeenu isgudroščanas, war isdabut 90—95%. Te ir produktijas paleelināščana beš plaščuma paleelināščanas. Bet itreis, kad panahktums ir leelaks par agrato, ari peelahgojumš mašas šinā ir leelaks.

Wehl no žita weedōkka war isšehlōt to šaktu, ka produktija naw nekās žits kā ahrapašaules peemehroščana.

Žilweze wišleelako labklahjibu buhs tad šaneegufe, kad

Mefalina.
Ania Mataria.

itweenam buhs eespehjami leels daudsums baribas lihdsjektu, apgehrbu, mehbeķu u. t. t. Bet tas nofihmē, ka zilweze tad buhs fafneegufe fawu wiſaugſtako labkļahjibu, tad wina fawu fiſiſko dſihwi buhs zif labi ween eespehjams peemeħrojufe. Un pateefcham, lai raſchotu eespehjami daudf labibas, tad wajaga wiſus lautus, tuxi ween ſpeħj raſchot labibu, ſchim noluhkam ari apſtrahdat. Beſ tam wiſus ſchos lautus wajaga tā pahrweidot, ka wini dod wiſleelataſ raſchas. Tāpat aitu audſinaſchana i derigu ſemi wajaga ſchim noluhkam eerihlot, lai zilwekeem buhtu eespehjams dabut eespehjami daudf wilnainu apgehrbu. Ziteem wahrdeem, faunu un ſloru wajaga pilnigi peelahgot.

Lai wiſas weetās buhtu eespehjami daudf baribas lihdsjektu, wajaga zeku, pa tuxeeem toſ iſwadat, eerihtojumu, ar tuxeeem toſ peenahzigi pahrweidot u. t. t. Un ari te mehſ nonahkam pee ta paſcha gala; jo zeti, kanaki, dabifto ſpeħtu ſawaldiſchana, oſtu raſchana*) naw nekaſ zits, ka fiſiſtās apkahrtnes peelahgoſchana. Jo wairaf zilweku dſimums progrefēs, jo zeeſchaki mehſ weenoſimees ar dabu, ziteem wahrdeem ſafot, jo leelak buhs muħſu eeſpaids uſ dabu. Agraf mehſ neſapratām radit elektribu; taſ nofihmē tiſ daudf, ka mehſ weħl nebija pratuſchi nodibinat atteezibas ſtarp ſcho wiſpahrejo ſpeħtu un ſawu perſonu. Tagad mehſ protam elektribu produzet, t. i., mehſ daram eeſpaidu uſ ſcho ſpeħtu, jeb ziteem wahrdeem, mehſ ſcho

ſpeħtu peelahgojam ſawām wajadſibam. ſchos laitus mehſ weħl neprotam ſaules ſtarus pahrweħrſt teeſchi par dſenamu ſpeħtu. Un ſaules ſtari mums dod tatſchu wiſu ſpeħtu, kaħds ween mums ir; bet tikai neteeſchā zekā, zaur weħju, zaur uħdena rumbam un zaur kurinamo. Kad mehſ buħſim eemahzijuſchees ſaules ſtarus teeſchi pahrweħrſt dſenamā ſpeħtā, tad mehſ ari buħſim peelahgojuſchi ſawām waja- dſibam ſcho ſpeħtu.

Ja mehſ produkzijas parahdibu iſpeħtam paſchos pa- matoſ, tad redſam, ka ta beigu beigās ir pahrwadafchana telpā. Baluħtoſim peemeħram, ko nofihmē apgeħrba gabala pagatawoſchana. Wiſpirms te wajaga iſwadat ſinamu daudſumu wilnas no aitaſ muguraſ uſ darbnizu, kur to iſmaſgā. Tad naħt wilnas kaħrſchana un weħrpfchana. Ari ſcho abu darbu meħrkis ir, ſchkeedras pahrweetot zitā weetā.**) Audums ir tikai ſchkeedru pahrweetojums, pee- greesums iſ auduma gabala pahrweetojums. Tāpat ehkaſ uſbuħwe ir tikai weſela rinda tranſportu. Atmeħus atwed no lauſtuweſ un ſakrauj weenu uſ otru, koſus zehrt meſchā un nowed wajadſigā weetā.

Ja wiſi mums wajadſigee materiali atrastoſ mums pee rokaſ, tad miſiſka daſa muħſu darbibaſ buhtu newajadſiga. No ſchi weedofka tad war ſazit, ka produkzija galu galā nofihmē telpaſ pahrſpeħſchānu.

Dialogs par mihleſtibu.**)

Napoleona Bonapartes.

De Maſi (Des Mazis): Zuhſ jautajāt man, kaſ ir mihleſtiba? Waj tad juħſ neeſat tapat zilwekſ kā ziti?

Bonaparte: Nepraſu no jums nekahdu mihleſtibaſ iſſkaidrojumu! Sawā laika ari reiſ eſmu bijis eemihlejees un eſmu uſglabajis no tam peeteekoſchi atmināſ; man tā tad newajaga metafifiſka iſſkaidrojuma. kaſ galigi ſajukumu tikai weħl pawairotu. Negribu ari nebuħt noleegt, ka mihleſtiba pateeſchām ir. Bet gan eſ to turu par ſaunumu zilweku ſabeedriſtai un perſonigai laimei, peħz manāſ pahrleezibaſ ta rada wairaf nelabuma, nekā laimes. . . ja, kaħda ſcheħliga deeweete padaritu labu darbu, ja ta atſwabinatu paſauli no ſchi ſaunuma.

De Maſi: Ko juħſ ſafeet? Mihleſtiba — ſabeedribai kaitiga? Wina, tuxa wiſu dabu dara dſihwu, wiſaſ roſibaſ

*) Ja wiſur buhtu labi aiſſangati un dſiki liħtſchi, tad zilwekeem nekad nebuħtu bijis nekahdaſ wajadſibaſ buħwet oſtaſ. Bet tā kā taħdi liħtſchi naw wiſur ſaſtopami, tad wajaga eerihlot maħſiſtiſtaſ oſtaſ.

**) ſchis ir gabaliniſch no Napoleona atſtaħteem jaunibaſ rakſteem, tuxi lihds ſchim nebija ſinami. Kā ſchi ſaruna par mihleſtibu no jaunā Pariſeſ leelgabalneeku oſizeera — ta zehluſeſ no ſeelā koſeeſcha redſeſ ſtaħwofka, kurſch toreiſ bija 19 gaduſ wezs — no weenaſ puſeſ gluſchi ſem Ruſo un enziklopediſtu apgaiſmibaſ idejaſ eeſpaida, tā no otraſ puſeſ naw ſaſtaņojama ar paſcha leiſara weħlako mihleſtibaſ dſihwi.

un darbibaſ awotſ, wiſaſ laimes! Atzelt mihleſtibu, no- ſihmetu pateeſchām iſnihzinat wiſu muħſu ekſiſtenzi!

Bonaparte: Zuhſ eeſiſtat newajadſigi! Zuhſ kau- jatees aiſrautees no kaiſlibaſ, manſ draugs; luhdsu, pee- nemeet prahtu! Neſaſchutat par mani, bet atbildat labak man: kadeħt eſ juħſ wairſ neſaſtopu wezajā ſabeedribā, koſch juħſ no ſchis kaiſlibaſ eſat pahrwareti? Ar ko juħſ nodarbojatees? Kadeħt eſat tiſ weenaldfigs pret ſaweem wezateem? Kadeħt ka ſeedojat ſawaſ deenaſ weenmuħigeem un weentuligeem paſtaigajumeem, beſ miteſchanaſ, kameħr tuwojaſ ſtunda, kad jums atkautſ redſetees ar ſawu Adelaidi.

De Maſi: Kaſ man daſaſ gar juħſu nodarboſchanoſ, gar juħſu ſabeedribu? Kaħduſ panahkumus tad dod juħſu neſagreemajā ſinatne? Kaſ man daſaſ gar to, kaſ no- tiziſ preekſch tuħſtoſch gadeem? Waj eſ waru eeguħt kaħdu waru par ſwaigſchānu gaitu? Kaſ man daſaſ par zilweku iſmeklejumumu neezigeem ſħtumeem? Ir taiſniba, eſmu ar taħdām leetam nodewees! Bet waj eſ wareju darit ko labaku? Man kaut kaħdi wajadſeja glaħbtees no garlaizibaſ,

*) Preekſch kaħrſchanaſ ſchkeedras war luħt ſprogainaſ, ſprogaaſ peħz kaħrſchanaſ iſſuħd un ſchkeedras kā taiſnaſ linijaſ naħt weena blaſuſ otri. Weħrpjot winaſ teek greeſtaſ, un taſ zitu neko no- nofihmē, kā winaſ dabu zitu weetu nekā winām agraf bija

kas draudeja mani pilnigi sawaldsinat; bet to wareet man tizet, mana pascha istaba man usmahzas fajuhtha par manas firds eelschejo tulschumu. Brihscheem mans gars jutàs apmeerinatè, bet manas juhtas . . .! Deews sodi, kamehr es nemibleju, ta nebija nekahda dsihwe, ta bija tikai wegeteschana. Un turpretim tagad? Kamehr agra rihta blahsma mani modina no meega — un few wairs nejautaju: Kadeht schodeen spihd saule? Ak nè, lihds ar pirmeem gaismas stareem mana mihfotà Adelaide rihta uswalkà stahw preeksch manàm azim. Stahdos preekschà, ta ta par mani domà, tà wina man ussmaida. Wakaru pirms tam wina speeda man rotu; wina nopuhtàs, muhsu skateeni nogremdejàs weenam eelsch otra. Zil dsihwi tee isteiza muhsu juhtas! Apluhkoju winas bildi, kas mani eepreezè. Simtreis to atleeku nost, lai atkal tikpat dands reis nemtu no jauna rotàs. Schi pastaigaschanàs, kuru jums tiht dehwet par weenmuligu, ir bagatakà pahrmaina, nekà neaprobeshotas pasaules tahles. Tagad garà atfahrtoju, to wina man fazijuse; tad wehl reis un wehl reis pahrlasu sikhmiti, kuru wina man rastijuse; mehginu atrast noderigu isteiksmi, ar to waretu apshmet wisu manu mihlestibas bagatibu. Simtam reisu es to wolti mehginu. Fantastijas spahrni mani nesh us augschu; redsu preeksch sawàm azim sawu karstako wehleschanos troni; tad atkal sahfu waimanat, ta man naw tàs laimes, to nolikt winai pee kahjam. Schahdà azumirkli labpraht wehletos, kaut man buhtu tronis. Waj juhs spehjat apfert tàs garwiles, kad es to peesolitu winas wezateem, isweidotees sawà preekschà winas preeku? Wisè preekschmeti, kuri matijuschì winas turwumu, man rahdas buht neaiffarami, swehti. Atkal kahdà zità reisà es eedomajos par sagatawoschanos us kahsam, kas muhs drihst saweenos un par dahwanam, kahdas winai pasneegtu. Mana firds top plascha, kad stahdos preekschà, kahdi preekschmeti tai buhtu patihkami un winai noliktu leezibu par manu mihlestibu.

B o n a p a r t e : Kahda kauna flimiba juhs sagrahuse. Suhfu stahwollis peelihdsinams gara flimam, kursch nefo zitu neredi, tà gara mahnus, kas wina waja un nesin nefo par flimibu, no ta ta zehlusès, ne ari par weselibu, kuru tas saudejis. Es ilgat nepuhletos, ja juhsu preeki buhtu wihra zeenigi, ja tà tee pat buhtu peemehroti zilweka dabai. War jau buht, ta pat augstakà buhte, schis pasaules karalis — zaur sawu spehtu, sawu darbibu, sawu garu lungs par wiseem ziteem dabas spehleem — ta schi buhte, es faku pateescham atron sawu augstako laimi eelsch tam, ta war smakt seeweetigas kaislibas waschàs un kaut fewi pahrwaldit no kahdas wahjakas buhtes meesas un gara. Gribu tizet, ta, tà juhs sakeet, eegahda pee juhsu Adelaides, winas bilde, farunas ar wiku, jums pilnigi atswer to tihkamibu, to jums sneeds juhsu nodarboschanàs un sa-beedriba: tomehr sakeet man to pateesibu, waj juhs newehlatees, lai schahdam stahwollim peenahktu gals un waj juhs negribeet fasneegt mehrki, kuru Adelaides titumi jums nespehjt dot. Bet tà redsu, ar manu wehsumu un meeribu nepeeteek, lai daritu pazeeschamu smago nastu, kura apgruhtina mihfotaju pee wismajakà maldinajuma. Kas lai

noteek, ja Adelaidi nahktos mist kahdas schetrapdsmit deenas tahlumà? Zil karstas mokas, ja zits zihschas ispatikt tam preekschmetam, kursch pehz juhsu domam peeder jums? Ja mahtei zekas aisdomas un ta pahrat beeschos apzeemojumus usfkata ar greisam azim, tadeht ta tee kawnajai publikai sneeds eemeslu us tentam; tam peebeedrojas wehl tee simti maso notikumumu, kuri breefmigi trahpa mihfotaju un ari juhs pastahwigi ustrauz? Beeschas besmeega naktis, maltites bei patikas us ehdeenu un dschreenu! Seme naw peeteekochi plascha, lai apflehtu besgaligo nemeeribu. Suhfu afnis rit straujà eekaisumà, juhs nedrihsttat zeeschi usstahtees, juhsu skateeni maldas itkà sapnos tahlumà. Ak, mans nabaga kawaleeri, waj ta ir laime? Man naw wairs schoubu par to, ta ja schodeen juhs ekstases apreibumà, kahdu panahzis weens winas rotas speedeens, schahdu stahwollis isskaidrojat par to augstako laimi, juhs — faku jums, man naw schaubu par to — jau riht juhs atradisat, ta juhsu paschu wahjiba ir nepanesama.

Peenemfim, buhtu wajadfigs aisschahwet tehwiiju, kurai usbrucht, to darit? . . . Ja, to juhs wispahre wareet darit? Waj juhs domajat, ta tautas laimi eespehjam us-tizet kauzocham behnam, kas te baikojas, te atkal preezajas weenigi un tadeht ja kahda zita persona rihtojas fha jeb tà? Waj domajat, ta pawisam eespehjam ustizet walstis noslehpumu kahdam, kuram pascham naw gribas.

D e M a s i : Wahrdi! Gan leeli wahrdi, bet gluschi bes kahda saprahta! Pee joda, kas gan man dakas gar walsti un winas noslehpumeem? Pateescham, schodeen juhs esat nepanesams. Nekad juhs neeseet runajuschì tik noscheshlojami prahtigi.

B o n a p a r t e : Ah, kawaleer, kahda jums daka gar walsti, saweem lihdsplifoneem un saheedribu? Medsat, te mums ir sekas no bespehzigas firds, kura padewusès kahrumam. Bet juhsu zekà naw atronams ne spehts ne tikums. Jums naw zitabas godkahribas, tà ween darit labu un schodeen — labi jums weenaldfigs. Kas ta ir par iswirtuschu juhtu, kas eenehmuse pee jums to weetu, kas mihlestibai us tikumu?

Jums tikai nu wehl weena wehleschanàs, dsihwot apflehtti, sawu papetu ehna. Dikdomiga filosofija! Ak, kawaleer, tà es nizinu scho kaislibu, kas isdarijuse schahdu pahrwehrtibu.

Juhs neapdomajat, ta ejat pa spilgto egoisma zetu, ta jums wisè kuschit weenaldfigi: atklastibas domas, juhsu draugu zeenischana, juhsu wezaku mihlestiba. Wiseem teem jatop par wehrgeem un jakalpo juhsu tiraniskai wahjibai. Tikai weenu skateenu, weenu rotas speedeenu, weenu stuhpstu, kawaleer — un to jums wairs nosihmè tehwijas zeeschanas, juhsu draugu fliktàs domas par jums! Weesfika aisschahschanàs . . . tomehr negribu juhs saihbsinat! War jau mihlestiba sneegt nefalihdsinamus preekus un warbuht wehl leelakas sahpes — weenalga, apluhkofim tikai to, kahds tai eespaids us saheedribu. Jums taisniba, kawaleer, esam dsimuschi preeksch laimes un mihlestiba ir augstakais litums, to daba eestahdijuse muhsu krukstis. Ir taisniba,

ka wina ir tas esofchais pamats, kuresch no sewis nolahrto wifu muhsu dshwi. Itkatri dshwai buhrei, kura nesi eelsch sewis mehraulku, kas peenahzigi, ir teesba brihwi lemt par sawu meesu un kaislibam, bet schis neatkaribas stahwoflis ir taisni pretejs tai wehrdsibai, kahda muhs nostahda sabeedriba.

Kad atzehla neatkaribas stahwofli, tad neatlika nekas pahri, ka grosit ari raksturu. Muhsu juhtu weeta wajadseja stahtees aisspreedumeem. Te jums ir pamats wisai sabeedrishtai eekahrtai! Wajadseja zilweku atshwabinat no winu dabiska pirmatnesa, lai esofcha robeschās winu pahrraditu par zitu buhtni. Seb waj juhs domajat, ka bes schahdas pahrwehrtibas leelais staitis zilweku nekurnedams kautu sewi walbit no masaka skaita leelu fungu, ka issehkehrdigas piku buhweš tiktu respektetas no kaudim, kureem truhst deenischkas maises? W a r a i r k u s t o n a l i k u m s, p a h r l e e z i b a z i l w e k a l i k u m s. Lai nu atfargadamees no stiprako dshwneeku usbrukumeem, lai ari negribedami buht katru azumirkli kara breesmas — weenalga ka, bet zilweks weenodas, tika raditas ihpachuma teesbas, un itweenam atsewischkam wifu wahrda tika nodroschinats ihpachums us sawu lauku.

Droschi ween schahda weenoschanas pirmaja laika notika tikai pee masaka skaita zilweku. Tadeht wajadseja walidibas, tiklab preesch tam, lai atfistu kaiminu zilweku usbrukumus, ka ari lai sawam slehtam lih gumam sagahdatu zeenibu.

Schis walidibas fajuta pawehleschanas pawedinoscho peewilzibas spehtu, bet modrige tautas elementi wineem pretojās. Neraugot us to, wini kluwa pahrspehti un pee godfahrigo planeem faistiti. Tauta tika nospeesta. Meks redsam, ka weenlihdsiba eeronas milsu sofeem, ka isweidojas schkira, kas walda un schkira, kas top walidita. Tad parahdas religija, lai apmeerinatu tos nelaimigos, kureem nolaupitas wisas mantas. Ta parahdijas un tauta us wiseem laikeem eekalās kehdes. Ta tad bija Deews. Schis Deews lozija pasales likteni. Wis notika pehz wina gribas. Winesch bija dewis rakstus likumus . . . un fahlas preesteru walidiba, walidiba, kurai warbuht nekad nebuhs gals.

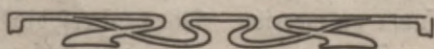
Ka zilweks toreis saudeja sawu zeenibu — ta ir behdiga pateesiba! Bet ka sabeedribas stahwoflis naw pareis, par to naw to schaubitees. Tomehr apstahlis, ka par scho punktu zilweki zeesch pilnigi kufu, parahda, ka tas wispahrs atfihst, to newar nostrihdet. Zuhš esat diwdesmit gabus, kungs, iswehlatees! Waj nu juhs atfakatees no stahwofka un mantas un greeschat negantai pasalei muguru, waj ari eerakstat sewi pilfona lomā un padodatees likumeem. Seb waj juhs gribeet baudit schi nolihguma labumus, bet apeet tomehr apfahrt wina nofazijumeem? Man schteet, ka to peenemt no wihra, kam gods, buhtu

nezeenigi! Ja nu jums wajag peesleetees walstij, kas galwo par muhsu labklahjibu, tad ari jums jzenschas no sawas puses isleetot zeenigi to labu, ko wina jums sneeds. Zuhfu usdewums darit tautu laimigu, no kuras esat zehluschees, un darit ari sawu dafu pee sabeedribas usplauschanas, kura juhs stahdijuse preeschā dandseem ziteem. Tadeht, mihto kawaleer, nepeezeeschami wajadfigs, ka esat arween kungs par sewi paschu, par saweem darbeem un istureschanos un leetu ahrejais spihdums jums nebuhtu ne par kahdu kawekli. Tadeht ir nepeezeeschami, ka juhs leekatees waditees arween no prahta gaismas, lai prastu pareisi apwehrt atsewischka teesbas, kam kalpot juhsu peenahkums. Tadeht nepeezeeschams, ka walsts deenesā buhdami esat gatawi ispildit itweenu peenahkumu, esat saldats, weikalneeks, pat galma wihrs, ja tas tautas interese un pehz juhsu prahta eekateem israhdas par wajadfigu. Zit salda tad alga! Zeenits un godats no sawejeem, mihleš no apatschneekem un pehz jautas dshwes nahwe isnem tewi no to widus, kuri ar afaram stahw ap taru sahrku — gudribas awots sawejeem, ustizams tehws kalpotajeem . . .

De M a s i: Es juhs nesaprotu! Ka mana mihlestiba mani lai kawetu staigat scho zeku, kuru juhs man apfimejat? Ko tad juhs stahdatees preeschā par manu Abdelaidi?

Ja ispildot peenahkumu wajag palihdset nelaimigeem; ja, lai buhtu tikumists, mihletu tehwiu, kura dshimis, lihdszilwekus, sabeedribu — kas tad gan buhtu tikumistats par Abdelaidi? Waj domajat, ka daru labu aif auksta aprehkina! Bet ja Abdelaides griba buhtu manas darbibas dsenuis, ja mana skaitaka alga ir winas preeks . . . Mi ne, juhs nekad neefat bijuschi eemihlejuschees!

B o n a p a r t e: Noscheloju juhsu maldibu. Waj pateescham domajat, kawaleer, ka mihlestiba ir zeksch us tikumu? Pee katra sofa jums wajag klupt! Waj esat sapnojuschi wehl par zitu laimi, nekā par mihlestibu, kopsch schi neswehtiga kaisliba trauzejuse juhsu meeru? Zuhš darifat labu waj kaunu ka schi kaisliba jums eedwesis. Ko es faku! Zuhš un juhsu kaisliba esat nu tikai weena weeniga buhtiba. Kamehr wina jums ir, juhs rikojatees weenigi zaur wiku — un ja juhs pateescham esat pahrleezinati, ka bagata wihra peenahkumi pastahw eelsch tam, lai daritu labu, israutu no posta nelaimigos nopuhtas — esat pahrleezinati, ka wihra peenahkums ir augstu stahdams, lai buhtu sawa wahrda zeenigs, gribat laust nelabwehtu wiltu, aistahwet tehwiu un strahdat pee winas usplauschanas, tad jums jaatfihstas, ka laba debla peenahkums pret tehwu un mahti pastahw pateziba par wiku ruhpijo audsinaschanu, par ko esam wineem paradā . . . Ne, kawaleer, labat zeeschu kufu, ja man jums buhtu wehl japeerahda tik saprotamas leetas!

Tumfâ.

Komedija weenâ zehleenâ. No E. Brauera.

(Weigas.)

6. flats.

Belms. Lahzis. Wisi weetneeki bes Miglas un Sakna. **Alots.**

Belms: Ja, flolas kungs, Zuhfu preekschlikums tika atraidits. Mehš newaram tik leelas algas dot. Ja gribeet ar isfludinato buht meerâ, tad waram mehginat falihgt. Ko domajeet?

Alots (noteitti): Tur naw neka ko domat. Ko esmu peeprafjis, pee ta es paleeku.

Belms: Bet eedomajatees to naudu — 300 rubku! Kur gan to lai rauj?

Rugajs: Un kur to lai leel?

Alots (atibid Belmam): Kur gan rauj tos tuhstoschus, kas faripo krodšneeka makâ?

Lahzis: Tagad naw nekahda darischana par krogeem!

Alots: Bet gan par naudu, ko frogos nodser.

Belms: Nu nu! Nefahzeet sche plahtitees ar sawam gudribam! Te naw wehtraineeschi.

Alots: Ne prahtâ nenah! plahtitees. Bet drebet un lozitees ari gan nê!

Belms: Kurfch muhfu maiši grib ehst, tas to lai pirms nopelna.

Alots: Wezakâ kungs, fateet ween skaidri: „kurfch muhfu flolâ grib tikt par flolotaju, tas lai pirms muhs kreetni peedširda.“ Nê! No manis nefagaibiseet neka, jo ta weeta, ko ar degwihna pudeli war nopelnit, man reebj.

Belms (usbudinats): Ne tik leelisti! Waj Zuhš sineet, kur Zuhš tagad atrodetees un ta preekschâ stahweet!

Alots: Es stahwu leelas tumfas preekschâ.

Belms (peeles tahjâs): Es lischu Zuhš apzeetinat! Zuhš eseet „sozialš“! (Wispahrigs nemeers).

Goba: To jau no farkanâs „schlipstes“ ween jau redš!

Alots (ar ironiju): Tad mehš, tehv, abi esam „soziaki“. Man farkana „schlipste“, jums farkans degunš.

Goba: Ko! Kas! Kâ Tu drihtsti, „blameeretees“! (Uš Belmu): Wezakajs, lai tas wihrs taišas ah râ!

Belms: Tagad uš pehdam atstahjeet scho weetu! Zitabi . . .

Rugajs: Ah râ! Ah râ!

Goba (reifa ar Rugaju): Kâ winsch drihtst „blameeretees“!

Roga (reifa ar Rugaju un Goba): Neklaušatees neekos!

Alots: Nebrehzeet, nebrehzeet! Tuhlin atstahschu weenus. Wareseet atkal steigtees uš mihto krodšinu un apmeerinat „širdi“. Bet to es jums fatu: flolotajs naw

wehrš, kurfch lai atdotu sawus šweedrus par fakaltuschu maišes garosu, ko juhs kâ sunim pameteet! Sweiti! (Turwodamees labajam durwim). Zik Latwijâ wehl tumfchi fakti! (Šeet).

(Wispahrigs trošnis).

7. flats.

Belms. Lahzis. Wisi weetneeki bes Miglas un Sakna. **Plehsfums.**

Belms: Wisadi bij redseti, bet tahšs welns wehl nekad! Nu, laime, ka reis no kalla nost! Tagad zits neatleel, kâ . . . (Plehsfums eenah! zaur labajam durwim).

Plehsfums (paglups pehš isflata, neweikšs kustišas, grib peeteitees par sinneši): Labdee', kungi! Luhgtu, waj „flolš meistersa“ wehleschanaš jau zauri?

Belms (notur to par flolotaju): Nekas, nekas, Zuhš wareet peešehstees.

Plehsfums: Nuja, tad jau es peeteizos.

Belms: Bet kâ tad ar algu?

Plehsfums: Nu ko tad nu es wairak, kâ to pašu, kas bija wezajam. Ja jau tas istika, istikschu ari es.

Rugajs: Nu redš, tas tik ir zilwekš, kurfch ko wehrts.

Goba: Ja, bet . . .

Belms: Tagad iseešeeet uš masu brihdi. (Plehsfums fah! stomitees).

Lahzis: Bet kâ tad Zuhfu wahršs?

Plehsfums: Šefch . . . Šekabs . . . Plehsfums.

Lahzis (wahrdi atšihmedams): Un leezibas?

Belms: Ak ja, dodeet schurp sawus papirus!

Plehsfums: Nuja, pašchreis man gan naw nekahdu papiru lihšs, bet ja jau to wajag, tad war wehlat peenest.

Belms: Tagad wareet eet.

Plehsfums (neweikš): Bet . . . bet, wezakâ kungs, es gribeju ar jums drufku parunat.

Belms (preezigi): Ja, ja. (Uš Lahzi): Tad, strihwera kungs, turpineet ween bes manis (peešeldamees): Es tuhlin nahšschu. (Uš Plehsjumu): Nu, tad iseešim tai istabâ (abi išeet pa kreiš; Sakitis ušnah! no labâs puses).

8. flats.

Belms. Lahzis. Wisi weetneeki bes Miglas un Sakna. **Sakitis.**

Lahzis: Tâ tad tagad leeta eet uš labo. Algas finâ tatschu neweenam nekas nebuhs pretim?

Rugajs: Gobigs zilwekš, lai eet.

Goba (reifa ar Rugaju): Tur naw nemas ko runat.

Belms (reifaš durwis): Sakit, panahš schurp! (Rosuhš).

Sakitis: Tuhlin, wezakais. (Šeet pa kreiš).

Lahzis: Bet mums tomehr jausstahjas stingri, jo weetas winsch tik drihš wakâ nelaidiš.

Roga: Tur Zums, Lahtscha kungs, taisniba — weetas winsch wakâ nelaidis, bet mafu gan.

Lahzis (dusmigi): Tu paleez meerâ! Sche naw ne- lahda turpneeka darbniza!

Roga: Tâ! Kas tad sche ir? Waj lahtschu miga? (Zelms un Plehsfums eenahf).

9. flats.

Zelms. Lahzis. Wisi weetneeki bes Miglas un Salna. Plehsfums. Tad Sakitis.

Zelms: Nu, zif tahlu jau buhfeet? (Rojehstas; Plehsfums isheet pa labi.)

Lahzis: Ar algu kahrtiba.

Sakitis (pawehris kreifas durwis): Wezakais, zif tur ta „pofa“?

Zelms (neomuligi): Nu ej ween nu, ej drihs! Tas jau, sifmitê stahw. (Sakitis nosuhd; Zelms turpina): Nu ja, tad jau wairaf nekas naw ko spreest, Dsola tehwi, tu efi pee durwim tuwat, pasauz nu skolas kungu schurp. (Dsols isheet pa labi). Pahrajautafim winu wehl, dofim wajadfigos aifrahdiyumus un tad leeta buhs notahrtota. — Zafata, skolotajs leekas buht labš, saprot ari, kas peenahfums. (Dsols un Plehsfums eenahf).

10. flats.

Zelms. Lahzis. Wisi weetneeki bes Miglas un Sakna. Plehsfums.

Zelms: Nuja, algas finâ weetneeku pulkam naw nekas preti Mehš Zums dofim to paschu algu, to bi- juscham.

Plehsfums: Nuja. Ja jau nu winsch istifa, tad jau . . .

Zelms: Lomehr mums wehl schis tas japahrrunâ. Tagad, luhf, tee laifi tahdi. — Par wisam leetam man japrasa, waj Zuhš nepeedereet pee „soziatēem“.

Plehsfums: Deewš, pasargâ! Es winu newaru eeraudsit ne sawâš azis. „Sotnas“ laikâ, zafata, turejos teem preti ar rokam un lahjam.

Rugajs: Tas bija labi darits. Bet waj Zuhš, kungs, „lapas“ ari lafeet?

Plehsfums: Reti gan eestatos. Zafata, ja sawu usbewumu gribi „riktigi“ ispildit, tad tahdeem neekeem ne- atleef laika. Un tad tais awisēs jau ari neka naw. Krogâ war dširdet daudš wairaf.

Goba: Sinams, krogâ wairaf.

Rugajs (reife ar Gobu): Rokâ nemamas gan maitas naw.

Dsols: Bet nes' waj kungs jau apprezejees, jeb wehl jaunskungs?

Plehsfums: Nu jau drihs paliks 5 gadi, kamehr apprezejos. Zafata — weenam deesgan gruhti istift, jo tad jaet darischanâš, naw neweena, kurfch paleef pee behrneem.

Zelms: Tad mehš wehl runajam — teef nodedfinats milfig daudš „petrolijas“. Tur Zums jaewehro leelaka taupiba.

Plehsfums: Zif nu es tās nodedsinu, tas masa leeta. Zafata, ja pusstaps par nedeku noet, tad tas jau ir deesgan daudš.

Zelms: Bet par wisam leetam — Zums wajag buht godigam un deewbijagam zilwekam. To gribam ne tifa mehš, to grib ari muhsu leelkungs un mahzitajs.

Plehsfums: Tad es jau nu esmu weenmehr kahrtigi usweedes un sawu darbu peenahzigi ispildijis. Ari kungi newaretu schelotees. Zafata, reti lahda fwehtdeena paet garam, ja abi ar seewu nenoejam us basnizu.

Zelms: Nu, mehš zeram no Zums wisu labu. Bet tagad isejeet us masu brihtiau! Mums janotaisa gala spreedums (Plehsfums isheet pa labi.) Nu reis tatschu tiftim galâ! Tihri preezigs prahts! Paschureis zits neatleef, tã rakstii „protufuli“. Waj wif ar meeru? (Gandrihs wisi.) Tã, tã.

Roga (peejetas, taijas isheet): Lahda wihra es negribu redset ne sawâš azis! Winsch jau neisleekas nemaf pehz skolotaja, bet gan pehz lahda mallas zirteja. Zuhš wareet winu nemt, bet es schai leetai luhkofchu palaf. (Iseet pa labi.)

11. flats.

Zelms. Lahzis. Wisi weetneeki bes Miglas, Sakna un Rogas. Sakitis.

Zelms: Lai nu skreen ween, lai skreen. Neweens jau naw nobijees no lahda wihra.

Sakitis (eenahf no labâš pufes. Winam kabatâš pudeles, rotâ „ustofchamee“.) Ulu krodšneeks „atstelleschot“ ar puifš un . . .

Zelms: Gan nu buhs labi, nes ween nu eefschâ.

Sakitis (eet us kreifajam durwim, tad atgreeschâš): Un desu nemaf tifdaudš . . .

Zelms: Nu ej ween nu, ej ween un leez us galda. (Sakitis isheet.) Tã tad nu buhtu wifš. — (Peejetas.) Bet tagad, kamehr skrihwera kungs usraksta „protufuli“, eefim us Sakiti. Jaunais skolas kungs us pirmo eepasifschanos lika ko atnest. (Zelms un wisi weetneeki, isnemot kaudsi un Dsolu isheet.)

12. flats.

Lahzis. Kaudse. Dsols. Tad Migla un Salnis.

(Lahzis rikhojas pee galda; Kaudse ar Dsolu jarunajas.)

Kaudse (us Dsolu): Ja, ja. Naw wairš wezi laifi. Waj tu domâ, tã ar „skolmeistereem“ ween lahda „kapa- pata“? Ar kalpeem tas pats karsch. Wifš pehz leelam algam ween brehz, bet strahdat negrib.

Dsols: Tagad, luhf, wifš grib buht kungi. Ej waj us basnizu, waj tirgu, meitam jepures ween lihþ. (Dšird Miglas balfi.)

Migla (zaur labajam durwim eenahfdams): Waj upma- leescheem naudas truhft! Ko? (Salnis, kurfch pehz Miglas eenahzis, aistaisa durwis.) Saproti, tad redš tã wihri dšihwo! — Bet, skrihwera kungs, tagad israksteet man schuhthneeku! Saproti, mans firgš pee krogâ norahwees un, saproti, ar

wīfu „lenderi“ aīstrehjīs uš mahju. Ja, saproti, tā lai eš teefu mahjā?

Dsolis: Nu, tad seewa atkal buhs pakal!

Migla (uš Dsolu): At tā. Baj tu domā, ka man nō seewas bailes? Man nemas naw bail.

Lahzīs (beidšis rakstīt): Ja, ja, Miglin, naw labi. (Swana.) Bet tagad paleez meerā, to pahrunašim wehla. (Zelms, Rugajs, Goba un ziti weetneeki, tad Sakitis — wīši usnaht no kreijās puses)

13. fīats.

Zelms. Lahzīs. Wīši weetneeki beš Rogas. Sakitis. Plehsums.

Zelms (eenahtdams): Sakit, pašauz nu fīolas lungu! (Sakitis eelaiš Plehsumu.)

Migla (uš Zelm): Saproti, wezakais, gahdā, ka eš

teefu mahjā! Man fīrgs ar wīfu „lenderi“ aīsgahjīs meščā.

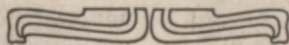
Zelms: Paleez nu meerā, paleez nu un nem zepuri nost no galwas! (Uš Lahzi) Strihwera kungs, nolaseet nu „protituli“.

Lahzīs (laja): „Upmalas pagasta weetneeku pulks 15. septembri šča gada peenehma par weetejās pagasta fīolas fīolotaju Zekabu Plehsumu. Alga 150 rubfu naudā un pee fīolas atrodosčas seme.“ (Plehsums šīpri uštrauzas.)

Zelms (peešteidsas pee Plehsuma un šatwehriš ta rofu): Dauds laimes jaunajam fīolas kungam!

Plehsums (rofu atpakal raudams): Ne, ne, ne! Eš jau . . . eš jau . . . eš jau neefmu „fīolmeisters“! Eš jau gribeju par „kafaku“! (Wīši pahršteigti, tā fastingufi.)

Preefštars.

Gesta Berlings.

Seimas Lagerlöf romans.

(Turpinajums.)

Kad wīnšch usmodas, tad nahja pee flehdseena, ka winam šchai pašaulē atleef wairs tīkai weens. Kad nu šchis noschelojamais kermens bij eeguwis wīfu waru par wina dwehšeli, kad jau reis wīnšch wareja nodšert to, ko winam uštizejis behrns, kad jau reis wīnšch bija kauns wirs semeš, tad winam bija no šchis wīfu nabadšibu nastas atšwabinātees. Winam jadahwina šawai dwehšelei brihwiba, jaatšauj dotees tai pee Deewa.

Wīnšch guleja frogā istabā uš galda un špreeda pats few teefu: „Gesta Berling, nosweestais mahžitaj, apšuhdšets, ka nodšehriš kahda badā mirštoscha behrna ihpāschumu, top noteesats uš nahwi. Kahdu nahwi? Uš nahwi šneegā.“

Wīnšch twehra pehž zepures un štreipukoja laukā. Wīnšch bij atkal glušchi nomodā un šlaidrs. Wīnšch raudaja aīš lihdsjeetibas pret fewi pašchu, pret šawu nabaga, pašemoto dwehšeli, kurai winam bija jadahwina brihwiba.

Wīnšch negahja tahlu un ari neatwīrsijās no zeka. Zeka malā wehšch šneegu bija šadšinis augstu kupenā un tur wīnšch nogulās, lai mirtu. Wīnšch aīšwehra azis un mehginaja aīsmigt.

Neweens nesina, zīš ilgi wīnšch tā bija nogulejis, bet winā wehl bija dšihwiba, kad Brobijas mahžitaja meitšcha tezeja pa zeku lejup ar lukturi rokā, un eeraudšija wīnu zekmalā šneegā gušam. Stundam ilgi wina bij uš to gaidijūst un tagad metušes šfreeschus uš Brobijas peekalni luhkot, kur gan wīnšch tīš ilgi paleef.

Wina pašina to tuhliit un eefāhka wīnu kratit un kleeht no wīša špehka, lai to usmodinatu.

Winai bija jasin, ko šchis tehwīnšch wareja buht išdarījis ar winas miltu maišu. Winai bija wīnšch jaatšauj

dšihwibā atpakal — wīšmas tīš ilgam, ka wīnšch waretu tai pateikt, kas notizis ar winas ragawam un miltu maišu. Wīnas tehws to peedausitu lihds nahwei, ja ta wina raguštinās buhtu išputinajuse. Wina košch ubagam pīrkštos, štrahpē tam seju un kleeđš tā šamīfufe.

Un te pa leelzefu tuwojās kahds braufschus.

„Kas par welnu tad tā blauj?“ eeprašjās kahda aša balšš.

„Eš gribu šinat, ko wīnšch ir išdarijis ar manām ragutinām un miltu maišu,“ behrns šchnukšteja tai preti un daušija ubagam ar duhritem par kruhtim.

„Kā tew kauna naw nosalušchu zilwefu tā šastrahpet? Pee malas tu, meščha kake!“

Leela, šīpreem šauleem seeweete iškahpa iš ragawam un tuwojās šneega kupenai. Wina šakehra behrnu aīš škaušta un atšweeda uš leelzefu. Tad wina nolēzās, pabahša rokas ubagam sem muguras un pozehla wīnu augšchup. Tā wina to peenesa pee šamanam un eelika eefschā.

„Nahž lihds uš frogu, meščha kake!“ wina uššauza mahžitaja meitai; „lai mehš dabujam dširdet, ko tu šini par wīnu šahštīt.“

* * *

Stundu wehla ubags šehbeja uš kahda krehšla netahku no durwim frogā labakajā istabā un winam preefščā šahweja pīrmitejā gribas špehka bagatā seeweete, kura bija wīnu išglahbuse no šneega.

Tahdu, tā wīnu tagad Gesta Berlings redšeja zekā no ogtu weščhanas meščā, ar šodrejainām rošam, mahla pīhpi šobos, apgehribušchos išfā, plikā aītahdu šašchokā un wīl-

nainos, pašdarinatos, strihpainos bruntšhos, dselsš paka-
wainem sabhateem kahjās, nasi maksitē pee jostas, —
tahdu, firmos matuš wirs wežās, daikās fejas augsti
fasulajuschu, Gesta warbuht tuhstoschreis bija dsirdejis to
aprakstam un tagad sinaja, ka winsch ir fastapees ar malu
malās pašistamo majoreeni is Etebi.

Wina bija warenakā feewa wišā Wernijā, kundse par
septinām dselsš leetuwem, eeraduse parvehlet un waldit.
Un winsch bija titai noschelojams, uš nahwi noteefats
ubags, tam nepeedereja nekas un kusch juta, ka winam
katris zeksch bija par gruhtu, katra istaba par schauru.
Wina stahwš drebeja no bailēm, winas statam uš to
luhkojotees.

Wina stahweja klusedama tam preekschā un luhkojās
lejup uš scho tšchupinu zilweka nabadsibas, uš farkanajām,
peepampuschajām rokām, nowahjejuscho stahwu un krahschno
galwu, kura par spihiti wišām wahrgschanam un nowahrtam,
staroja meschonigā skaislumā.

„Gesta Berlings, trakais mahžitajs?“ wina prašja.

Ubags sehdeja nekustedamees uš krehska.

„Es esmu Etebi majoreene.“

Ubagam pahrgahja trihsas. Winsch salika rokas un ar
pilnu skateenu pazehla azis. Ko ta gribeja no wina?
Waj wina gribeja peespeest winu dsihwot? Winsch drebeja
no winas spehta. Winsch tatschu bija bijis jau tik tuwu
muhšchigo meschu meeram!

Wina ussahka zihnu, sazidama tam, ka Brobijas mah-
žitaja meitai jadabū atkal atpakaš sawas ragutinas ar
miltu maišu un ka winai, Etebi majoreenei, esot ari
preeksch wina, ka jau preeksch tik daudš ziteem, Etebi
kawaleeru namā pajumte un maise. Wina peedahwajot
tam dsihwi — jautribā un preekos.

Bet winsch atbildeja, ka tam wajagot mirt.

Tad wina usfta ar fashnaugtu duhri uš galda un
fazija atklasti winam sawus nodomus laukā.

„Tā tad juhs gribeet mirt — mirt? Ja, es par to
nemas nebrihnetos, ja titai juhs pawisam wehl buhtu
dsihwi. Bet paluhkojees titai sawas nowahrguschās meesas,
sawu apgihbuscho lozeku, sawu aismigloto azu — waj
pateest domā, ka tur wehl ir daudš kas laujams? Waj
juhs domajeet, ka preeksch tam, lai buhtu nomiris, wajag
gulet apatsch aisuaglota sahrka wahka? Waj juhs domajeet,
ka es no azim neredsu, zik miris jau Gesta Berlings,
miris! Es redsu, ka kaulaina mirona galwa stahw jums
plezos un man leekas, ka es redsetu pa azu zaurumeem
lodajot eekschā un ahrā. Waj nemaneeet, ka juhs mute
ir smilšchu pilna? Waj juhs newareet dsirdet, ka juhsu
kauli, tiklihdš pakustatees, klab ween? Gesta Berlings ir
noslihzinajees brandwihnā un ir pagalam. Kas wehl
tagad winā kustas, ir titai slelets — un tam juhs ne-
gribat atkaut dsihwot — ja to wispahrigi wehl par dsih-
woschanu war fault? Tas ir gandrihs tā, itkā juhs
gribetu aisleegt lihkeem padejot mehnescha nakti pahr
sawām kapu kopam lihku deju.

„Waj juhs saunatees, ka eseeet bijis par mahžitaju, ka
tagad gribeet mirt? Daudš flawenak buhtu, ja juhs gri-

betu tagad isleetot sawas dahwanas preeksch tam, lai daritu
kahdu labumu Deewa salajā semes wirsū — tizat manam
wahrdam. Kapeh; nenahzāt tuhdat pee manis? Gan es
buhtu raudsijuse juhsu leetu dabut kahrtibā. Ja, nu juhs
gaideet gan laikam leela goda, ka juhs apgehršs un ap-
guldis uš ehweku skaidam un sauks par skaislu mironi!“

Ubags sehdeja meerigi, pusšmaididams, kamehr winas
dusmigees wahrdi dahrdeja tam pahr galwu. Ne tas
wajadsišs, winsch gawileja, ne tas! Muhšchigees meschi
gaita un winai naw ne masatās waras manu dwehseli
no teem atwilinat.

Bet majoreene apklusā un pahrgahja pa istabu pahris
reischu no weena gala uš otru. Tad wina apsehdsšs pee
lamina, salika kahjas uš restem un atspeedās ar elkoneem
uš zeteem.

„Ka tewi wilki!“ wina turpinaja pate pee semis smee-
damās. „Tas, ko es saziju, isnahk tik pateefšs, ka es pate
gandrihs nemaniju. Waj juhs man netizeeet, ka leelakā
daka zilweku schai semē ir titai mironi, waj masakais, pus-
mironi? Deb juhs, kasi, domajeet, ka es esot dsihwa?
At nē! At nē!“

„Ja, usskateet ween titai mani. Es esmu Etebi ma-
joreene un man buhtu jadomā, ka esmu pati warenakā
seeweete Wernijā. Japamahj tik ar weenu pirkstu, ka lehkā
landrats, japamahj ar diweem, ka lehkā biskaps un japamahj
ar trim, ka wišs doma kapituls un rahtskungi un wišs
semes ihpachneeki, zik tik Wernijā ir, deju polku Karls-
tronas turgus laukumā. Ka tewi wilki, es jums faku,
mahžitaj, es neesmu wairak nekas, tā isgresnots lihks.
Muhšu debestehws wislabaki šin, zik mas gan wairs
dsihwibas mani miht.“

Ubags noleezās uš preekschu un klausijās ar leelako
usmanibu. Wezā majoreene sehdeja pee lamina uguns
un lodsižās uš preekschu un atpakaš. Runadama wina to
neusfkatiija.

„Waj juhs domajeet,“ wina turpinaja, „ka es, ja es
buhtu wehl dsihws zilwezes lozeklis un tad redsetu juhs
schahdu ubadsiģu un skumju, ar pašnahwibas domam
širdi šche sehdot, ka es tad newaretu tās wišas ar weenu
dwašchas puhteenu aistreekt is juhsu širds? Tad man
buhtu bijuschas preeksch jums tahdas ašaras un luhgschanas,
kas wišu juhsu garu sawilmotu, un es juhsu grehziģo
dwehseli buhtu atpestijuse. Bet tagad es esmu miruse.
Weenigi Deews to šin, zik mas wairs dsihwibas mani
miht . . .“

„Waj juhs neeseet dsirdejuschi, ka es kahdreis esmu
bijuse skaisā Margarete Belsing? Tas nebij wakardeen,
bet wehl schodeen es waru sehdet un sawas nabaga azis
farkanas israudat par winu. Kalabad Margaretei Belsing
bija mirt un Margaretei Samzelius dsihwot? Kalab
Etebi majoreenei jadsihwo? Waj juhs man wareet to pa-
fazit, Gesta Berling?“

„Waj juhs sineet, kahda bija Margarete Belsing?
Wina bij skaisā un smalkā un tiklā un newainiga, Gesta
Berling. Wina peedereja pee tām, uš kuru kapeem
engeki raud. Wina nepasina neka kauna; neweens winas

nebij apbehdinajis. Wina bij laba pret wiseem. Un skaišta wina bija.

Un bija kahds kraschns wihrs toreis, kuru sauza par Ultringeri. Deems to lai sin, ka tas gadijās, ka winsch nonahza Elsdales meschonigā tukfneši, kur atradās winas wezaku muischa. Margarete Zelsing wiau redseja, winsch bij skaišts, winsch bij wihrs un winsch wina mihleja. Bet winsch bija nabags un tee weenojās, ka wineem jagaida weenam us otru peezi gadi, ka teek dseesmā dseedats.

„Kad pirmee trihs gadi bija apfahrt, tad peeteizās kahds zits prezineeks. Winsch bija nejauts no isflata, bet winas wezaki notizeja, ka winsch esot bagats, un peespeeda meitu ar wohrdeem un folijumeem, ar fiteeneem un lamaschanam panemt winau par wihru. Tani deenā Margarete Zelsing mira.

„No ta laika Margaretes Zelsing naw wairs bijis, bet ir bijuse tikai majoreene Samzelius un ta nebij ne laba, ne tikla. Wina tizeja eelsch dauds fauna un negreesa wehribas us labo.

„Tad tu jau sinast, ka wifs pehz tam isnahza. Mehš dšihwojam eelsch Sjö, fche Sefesera malā, majors un es. Bet winsch nebija bagats, ka to laudis bija isrunajusch. Man bija gruhčas deenas.

„Te atgreesās Altingers un nu winsch bija bagats. Winsch nopirka Etebi un kluwa muhsu kaiminsch. Bes tam winsch nopirka wehl feschas muischas ap Sefeseru. Winsch bija darbigš, usnehmigs. Winsch bija leelisks wihrs. Winsch nahza mums muhsu nabadsiba palihgā. Mehš brauzām ar wina kareeti, winsch suhtija mums ehdeenus preeksch muhsu fehka, wihnus muhsu pagrabam. Winsch peepildija manu dšihwi ar swehtkeem un lihgsimibu Kad iszehlās karsch, majors aishkejoja projam, bet kas mums bij dakas par wina! Weenu deenu es biju wina weeschna eelsch Etebi, otru deenu winsch nahza us Sjö! Ai, kas gahja ka weens weenigs preeku trakums pa wifu esera krasu!

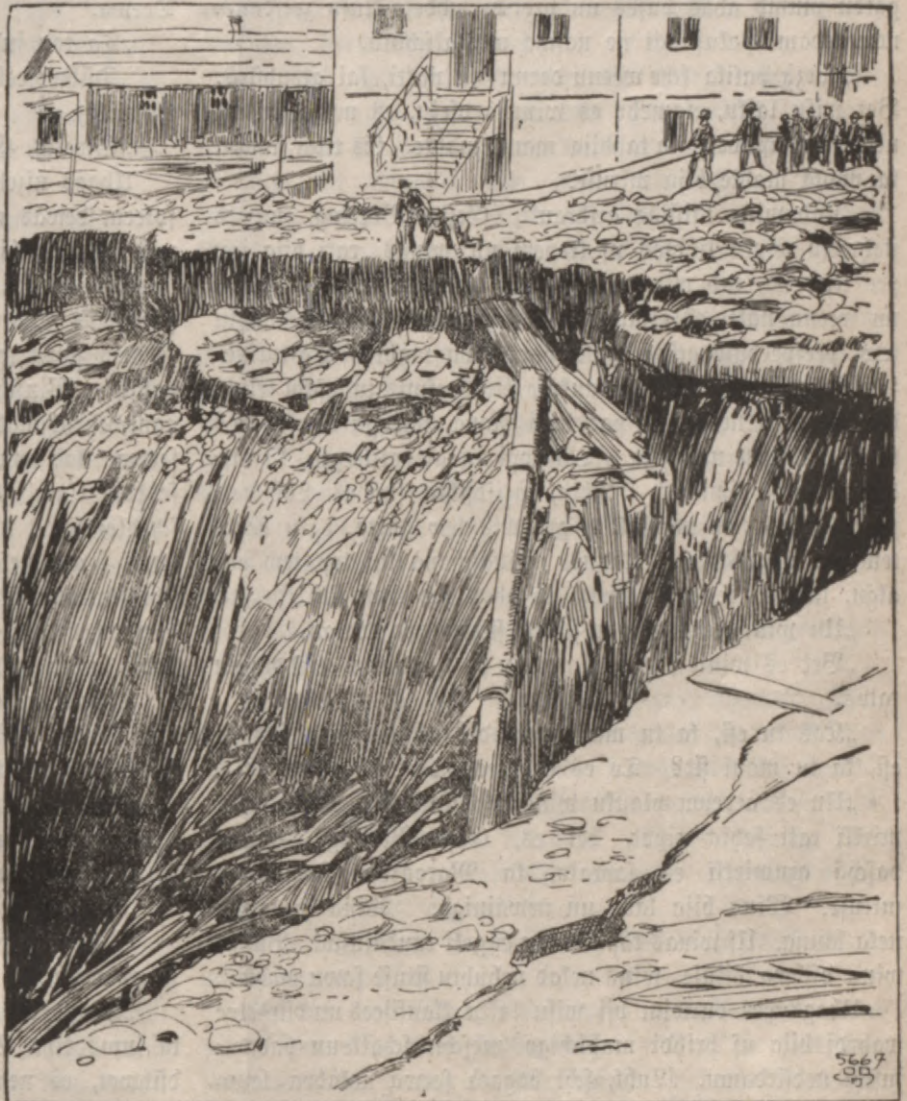
„Bet tad wina eesahka runat faunu par mani un Ultringeri. Buhtu Margarete Zelsing dšihwa bijuse, to schis walodas buhtu drofchi ween stumdinajuschas, man turpretim tās nedarija neka. Es tatschu wehl nesinaju, ka tas tā ir tikai tadehst, ka es biju miruse, ka es biju besjuhtiga.

„Launās tentas par mums atrada zefu un aismaldijās pa to ari lihds manam tehvam un mahtei, kuxi dšihwoja tur — seemeks, Elsdales meschā pee sawām ogfu bedrem. Wezā ilgi neapdomajās: wina zekojā schurp, lai ar mani isrunatos.

„Kahdu deen, kad majors bija jau prom un es ar

Ultringeri un wairaf ziteem fehdeju pee galda, atnahza wina us Sjö. Es redseju winau sahle eenahkam, bet es nejutu, ka ta bija mana mahte, Gesta Berling. Es apfweizinaju winau ka sweeschneezi un luhdsu to apsehstees pee mana galda un nemt dalibu muhsu meelastā Wina gribeja runat ar mani itlā es buhtu bijuse tās meita, bet es winai faziju, ka ta maldas, ka mani wezaki wairs naw dšihwi, ka tee abi ir manā kashu deenā nomiruschi.

„Tad wina schini rotakā eelaidās. Winai bija septindefmit gadu, trihsdesmit juhdschu wina bija nobraukuse trijās deenās. Tagad wina bes tahkatas prahtofchanas

Semes eebrukums Raibla.

apsehhdās pee pusdeenas galda un ehda kopā ar mums; wina bija stipra wezene.

„Wina teiza, tas tatschu esot behdigi, ka es taisni tahdā deenā esot peedsihwojuse tik leetu saudejumu.

„Tas behdigatais schini leetā bija tas, es atbildeju, ka mani wezati nebij nomiruschi weenu deenu agraf, jo tad schis kashas nebuhtu isnahkuschas.

„Tā tad majoreenes kundse naw sawā laulibā laimiga?“ prašja pehz tam wina.

„Ja, es teizu, tagad es esmu laimiga. Es skaitischos

weenmehr par laimigu, zensdamàs fetot manu dahrgo we-
jaku gribai.

„Wina prašja, waj ta esot manu wezaku griba bijuse,
ka es gahšchu kaunu un negodu pahr wineem un mani
pašchu un peetrappju sawu wihru. Mas goda es parahdot
faweem wezakeem, pate lihdama sewi kauschu walodàs.

„Teem jaguf, kahdà gultà apgulufchees, atbildeju es.
Un turklaht es sweschajai damai waru pateikt, ka es
newaru pazeest, ka kahds aisteek ar apsmeeflu manu we-
jaku meitu.

„Ehdam weenigi tilai mehs diwas. Wihreeschi ap
galdu mums abàs pufès un pretim sehdeja klusu zeesdami,
newaredami pakustinat ne nascha ne dafschinu.

„Wezà palika sche weenu deenu un nakti, lai atpuhstos.
Bet wišu laiku, kamehr es wina redseju, es newareju un
newaretu aptwert, ka ta bija mana mahte. Es tilai sinaju,
ka mana mahte bija mirufe.

„Rad wina taifjās aibraukt, Gesta Berling, un es
stahweju winai lihdsās uf trepem un winas rati bija jau
pee lewena, tad wina greešās pee manis: Weenu deenu
un weenu nakti es esmu bijuse sche, bes kam tu buhtu
sewi peespeeduse atsiht mani par sawu mahti. Pa tulfne-
schainu zeku es esmu abrauktuse trihsdesmit juhdschu trijās
deenās. Un no kauna par tewi mana nabaga meesa dreb
kà ar rihtstem nopehrta. Lai topi tu ari aifleegta, kà aif-
leegta tapufe esmu es, isdšihya, kà isdšihya esmu es. Lai leel-
zefsch paleek tew mahjoklis, grahwis tew gulta, ogfu bedre
tew par ugunsturu. Kauns, nizinaschana lai top tew par
algu, lai ziti tewi fit tàpat, kà es tagad tewi fitu!”

„Un wina eezirta man stipru fiteenu pa waigu.

„Bet es wina pazehlu, nonefu pa trepem un eesehdinaju
ratos.

„Kas tu efi, ka tu mani nolahdi? es prašju. Kas tu
efi, ka tu mani fit? To es nepazeeschu ne no weena!”

„Un es atdewu pfaufu winai atpakaf. Lai pašchà azu-
mirkli rati sahla ripot, bet es, Gesta Berling, — schai
pašchà azumirkli es šapratu, ka Margarete Zelfing ir
mirufe. Wina bija laba un newainiga. Wina nepafina
neka kauna. Uf winas kapa buhtu engeli raudajufchi. Buhtu
wina dšihwa bijuse, wina nelad nebuhtu fitufe sawu mahti.”

Ubags pee durwim bij wišu laiku klaufjees un dširdete
wahrdi bija uf brihdi muhschigo meschu schalkonu padari-
jufchi nedširdamu. Luf, schi bagatà seewa nolahpa lejup
pee wina, tapa winam par mahfu sawà nelaimè, weenigi
tilai, lai pazeltu wina duhschu atkal uf dšihwi. Winam
bija jamahzas atsiht, ka ari pahr zitu galwam guleja ruhpes
un noseegums. Winsch pazehlās un peegahja pee ma-
joreenes.

„Waj nu tu dšihwof, Gesta Berling?” wajaja wina no
afaram gandrihs aifsmafschà balsi. „Kamdeht tu gripi mirt?
Tu buhtu gan warejis kluht par kreetnu mahzitaju, bet
nelad Gesta Berlings, kuru tu noslihzinaji brandwihnà,
naw bijis tik starojufchi tihrs no katras wainas kà Mar-
garete Zelfing, kuru es noslahpeju naidà. Waj tagad tu
gripi dšihwot?”

Gesta noslihga preefch majoreenes zekos.

„Reedodi man,” winsch fajija, „bet es nespehju.”

„Es esmu wezene,” teiza majoreene, „noruhdita ruhktās
behdàs un es sehšchu sche atdodamàs pati kahdam nekahdam
ubagam, kuru es esmu atradufe pusšafaluschu sneega kupenà.
Man noteek pehz taifnibas. Ejat tilai prom un paleekat
par pašchflepkawu, tad wismas juhs newaresat neweenam
ispfahpat manu mulkibu.”

„Es neesmu pašchflepkawa, es esmu uf nahwi noteefats.
Nedari scho zihnu manim par gruhtu. Es newaru dšihwot.
Mana meesa ir eeguwufe wirskundšibu par manu dwehfelt;
talab man ir wina jaatwabina, lai wina war nonahkt pee
Deewa.”

„Tà tad juhs tizat, ka wina nonahks pee Deewa?”

„Dšihwojeet wefeli, majoreene Samzelius, dšihwojeet
wefeli!”

„Sweits, Gesta Berling!”

Ubags ufzehlās un ar notahrtu galwu un schtuhzofcheem
fokeem dewàs uf durwim. Schi seeweete pataifja wina
zeku uf muhschigajeem mescheem tik smagu.

Rad winsch peegahja pee durwim, winam bij jaap-
greešas. Tad wina flats fastapàs ar majoreeni, kura
sehdeja sawà weetà bes kusteschanas un luhtojās winam
pakaf. Winsch nelad nebij redsejis zilweka sejà schahdas
pahrwehrschanas un palika stahwot winà luhkodamees. Schi
seewa, kas nupat bija bijuse kauna un draudofcha, nu
sehdeja klusa, kà apflaidrota, un winas azis staroja no
schehlojofchas un lihdsjeetigas mihlestibas. Winsch juta
sewi, sawà meschonibas pahrnemtajà firdi kaut ko, kas no
schi skateena kusa. Winsch atspeeda peeri pee durwu sten-
dereš, pazehla rokas pahr galwu un raudaja, it kà wina
firdij buhtu jaluhst.

Majoreene eemeta sawu mahla pihipi uguni un peenahza
tam klaht. Winas kustibas peepeschi bija tik maigas kà
mihlofchai mahtei.

„Nu, nu, manu puisen!”

Un wina nowilka to sew klaht uf benka blatus durwim,
tà ka winsch raudaja, galwu eelizis winai klehpi.

„Waj tu wehl gripi mirt?”

Winsch gribeja uflehkt kahjās. Winai nahzās faturet
to ar waru.

„Tagad es jums faku pehdejo reis, ka juhs warat darit,
kà jums tiht. Bet es jums apsolu, ka tad, kad juhs gribat
dšihwot, es nemu Brobijas mahzitaja meitu pee sewis un
usaudšinaschu to par derigu zilweku: tad tatschu juhs warat
Deewam tilai pateiktees, ka esat nosagufchi winai miltus.
Nu, waj gribat?”

Winsch pazehla galwu un flatižās tai azis.

„Waj ta ir juhfu nopeetniba?”

„Protams ka tà, Gesta Berling,”

Winsch laufja rokas neifakamàs bailès. Winsch redseja
sew preefchà schis eebaiditās azis, kopà faknebtās luhpas,
masās iswahrguschàs rozinas. Schi sehla buhtite wareja
eegubt aifstahwi un kopschānu, pašemoschanas simes no
winas kermena wareja tik nobsehstas lihds ar wišu kauno
is winas dwehseles. Tagad wina zefsch uf muhschigajeem
mescheem tika aifstrustots.

„Es neaištīfšos fewi tif ilgi, kamehr wina atradisees sem juhsu patwehruma,“ wīnšch teiza. „Es jau sinaju, ka majoreene ir stipraka nekā es, ka wina peespeedis mani dšihwot.“

„Gesta Berling,“ wina fazija swinigi, „es zihnijos deht tewis kà deht fawas paščas fwehtlaimibas. Es faziju Deewam: Ja wehl ir mani kahda sīhme no Margaretes Belfing, tad leezi, lai wina dod no fewis laut ko manit un neatkauj schim wihram nēmt fawu dšihwibu. Un Deews manu luhgšchanu patlaufija un tu Margareti redseji un talab tu newari aiseet. Wina man eetschufsteja, ka tu warbuht nabaga behrna deht atmetifš fawas domas par nahwi. Al, juhs lidojat tif pahrdroschi, juhs mescha putni; bet Deews fina tihflu, ar kuru war juhs wangot.“

„Wīnšch ir leels, brihnifšchigs Deews!“ fazija Gesta Berlings „Wīnšch ir padarijis mani par apsmeeflu un mani famaitajis, bet wīnšch negrib laut manim mirt. Wina prahts lai noteef.“

No tās deenas Gesta Berlings palika par kawaleeri eefšch Etebi. Divreis wīnšch mehginaja atpestitees un islaust few zefu, lai dšihwotu pats no fawa darba. To pirmo reis wīnam majoreene eedewa kahdas mahjas Etebi turumā. Wīnšch aīsgahja us tām un gribeja peespeestees dšihwot kà strahdneeks. Kahdu laiku tās wīnam ari isdewās, bet drihs wīnam wentuliba un idēenas darbs kuruwa par grubteem un wīnšch atgreesās atkal par kawaleeri. La otro reisi wīnšch eestahjās par mahjškolotaju Borgā pee jaunā grafa Heinricha Dohnas. Tur wīnšch eemihlejās Ebbā Dohnā, grafa mahfā. Bet, wīnai nomirštot taisni tad, kad wīnšch domaja to eeguht, wīnšch atmeta katru eedomu kluht kahdreis wehl laut kas zits nekā Etebi kawaleeris: wīnam litās, ka nosweestam mahzitam ir wīfš zefi us fawa saudetā goda atdabuschanu flehgti.

Seemfwehtku nakts.

Sintrams ir wahrds Forsas muischas kaunprahtigajam ihpafchneekam ar drukni-smago fermenti, garajam pehtika rokam, pliko galwīrifu un nejauko, nīrgajoschos kahribu, kura nepafihšt nekā daifaka, kà feht naidu.

Sintrams ir wahrds schim wihram, kufsch few par kalpeem nem tikai wasankus un blehschus, kufsch fawā fainneeziabā tura tikai kahdas meitas, kas lamajas un melo, kufsch fawus sunus mofa lihds trafumam, durdams teem purnā kneepadatas, kufsch wislaimigaks juhtās tikai kaunu zilweku un trakojoschu lopu widū.

Par Sintramu fauz fcho zilweku, kura jaukākā ispreeza ir isgehrbtees kà meefšgam welnam ar rageem un asti un firga kahju un kufsch tad peepeschi islez is tumfcha fakta, is zepka, waj is mallas grehdu starpas un beede bailigus behrnus un mahhtizigas seeweetes.

Sintrams ir wahrds schim wihram, kufsch preezajas, kad isdodas wezu draudšibu pahrwehrt leefmainā naidā un firdis fagiftet ar meleem.

Par Sintramu wīnu fauz — un kahdu deenu wīnšch atnahza us Etebi.

* * *

„Steepjat leelas mallas ragawas fmehdē, eewelkat fmehdēs widū, leekat us tām tatschlas ar dibenu us augfchu, tad mums buhs galds. Hurrah, lai dšihwo galds!“

„Tagad schurp ar krehfleem un ar wīfu, ko war leetot fehdeschanai. Schurp trihstahjainos kurneeku bentus un tufschās kastes! Schurp ispluhktos atsweltnus bes atsweltnem un schurp wezās weenjuhga kamanas bes fleezem un wezo kareeti! Ha, ha. Wezo kareeti schurp! La buhs muhsu runataju tribine. Nedsat tikai — weens ritenis ir nost, pašchu ratu nēmaj naw! Tikai buks ir pahri palizees. Polsters faplehstis, spalwas leen laukā, ahda farkana no wezuma. Augsts kà jumts ir wezais daifks. Grubfchat, grubfchat, zitadi apgahfšees!“

Hurrah! Hurrah! Seemfwehtku nakts eefšch Etebi. Wif laulibas gutu sīhda aīskareem gut majors un majoreene, gut un domā, ka ari kawaleeru namā wīfš dufot. D, kalpi un kalpones war gulet, atehdufšees fwehtku grubdena, nogurufchi no stiprā seemfwehtku alus, bet newis kawaleeru nama lungi. Waj wispahrigi kahds jel war to tizet, ka kawaleeru nams gut?

Ne baslahjaini kaleji trofšchno ar dselsu steenem, ne melni notwehpufchi sehni welt few pakaf ogtu tatschlas, leelais ahmurs karajas kà duhrē fanemta rola no spahres us leju. Lakta stahw tufschā, krahfns neatplehšch fawas farkanās rihfles us ogtu rihfchanu, plehšchas netfchihšt. Seemas fwehtki. Kaleji gut.

Wīni gut, gut! Ai, tu zilwēka behrns! Wīni gut, kad kawaleeri ir nomodā! Garās knihpstangas stahw eespraustas semē, turedamas luhpās taufu fwezes. No leelā, spofchā kapara katla fchaujas pret tumfchajeem greesteem punfcha filā leefma.

Berentreizja lukturis ir uštahrts leelajā ahmurā. Dseltenais punfchs salgo pa boli kà gahfchā faule. Te ir tās galds un te tee krehfli. Kawaleeri swin seemas fwehtkus fmehdē.

Sche stan trofšnis un lihgfmiba un mufta uu dseefmas. Pusnakts balfs neweena netrauzē. Wīfš trofšnis, wīfa ruhkwa is fmehdēs noslihšt warenajā pahrpluhdufchās upites schalkfchanā aīf durwim.

Sche ir trofšnis un lihgfmiba. Kad majoreenes kundse wīnus tagad redsetu?

Nu, kas tad? Wīna, drofchi ween, noschstos pee wīneem un istufschotu ar teem kahdu kufsu. Wīna ir duhšchiga seeweete, wīna nebehg no dahrdofchas dšehraju dseefmas, no partijas kahfchu projam. La ir bagatakā seeweete wīfā Bermijā, prafta kà tehwīnšch un lepna kà karaleene. Dseefmas wīna mihl un kleedjofchus mescha ragus un wijoles. Wīhns un spehles wīnai patihf un gari galdi ar lihgšmeem weeseem. Wīnai tihf redset, ka ehdeeni juhd, ka deja un jauriba walda kambart un fahlē un kawaleeru nams ir pilns ar kawaleereem!

Paragees wīnus tur sehšcham rinkī ap boli, kawaleeri pee kawaleera. Wīnu ir diwpadfmit, diwpadfmit wihru! Un tee naw nekahdi weenas deenas taurini, nekahdi modes waroni, bet wihri, kuru flawa ilgi Bermijā nesudis, duhšchigi wihri, spehziggi wihri! (Turpmāf wehl.)

U kraſta.

Daumonta.

Sewiſcki weens gadijums iſ manas „meſcha brahta“ dſihwes ſtahw man atminā. Tagad atminotees, tas man iſleekas gandrihs pehz ſapna. Wiſpahrigi daudſi no toreijeem notikumēem tagad iſleekas drihsat pehz ſapna, nekā pehz iſhtenibas.

Birmās deenas meſchā eſ pawadiju weens. Satiku gan „brahtus“ iddeenās, bet tuhlin atkal iſſchēhramees. Nekahda kopeja darba newareja wairs buht to katrs ſaprata. Atika tikai iſglahbt kailu dſihwibu — lihds kaut zik labakam laikam. Un tam noluhkam bija labat dſihwot katram par ſewi.

Taiſnibu ſatot, tikai tagad man leekas, ka toreif katram tā wjadſeja ſaprast ſawu ſtahwolli; bet iſhtenibā tā netaf nebija. Nekatotees uſ pahrdſihwotām breeſmam un uſ ſawu maſſpehzibu katrā no mums kaut kur dſiki, kà ogles ſem apdſiſuſcheem pelneem, kwehloja tahda nene- teikta, bet deefgan dſihwa zeriba, ka wiſs wehl war par labu greeſtees. Neweens nekā nerunaja par ſchahdu zeribu, bet eſ ſkaidri nojautu to wiſos, ar kureem eſ fatiſos. Nojautu tikai tadeht, ka ari mani, paſcham ta neapſinotees, mita ſchahda zeriba.

Ja kahds buhtu nehmees zitus pahrlēezinat, ka kauja ir ſaudeta, pirms nekā ta wareja ſahktees, un ka now neka uſ ko zeret. tad wiſeem buhtu bijis tam japeefriht; bet klufumā katrs tomehr paliftu pee ſawas zeribas. Bilwels newar iſtikt bej paſchamahnifchanās. Un jo gruhkāt ſtahwolli wiſch atrodas, jo wairaf tam wjadſiga paſchamahnifchanās. Toreif eſ nebuhtu neweenam at- ſinees, un ari patſ ſew neatſinos, bet tagad eſ ſkaidri ſinu, ka eſ zereju uſ kaut ko nenoteiktu un neparedſamu, kaſ daris galu muhſu nelaimēi. Un eſ biju preezigs, kad maniju ſawas nelaimēes beedros tahdu paſchu zeribu.

Mehs zerejām uſ neſinamu brihnumu. Kamehr ſchim brihnumam nebija nekahda weida, tikmehr neweens neka par to nerunaja. It kà baidijamees, ka, nelaitā wahrdā minets, tas neifgaiſt pawifam . . . Bet pehz kahda laika gaidamais brihnumſ dabuja weidu.

Ar to ſahkās jauns poſms muhſu dſihwē.

Teekotees ar beedreem, kahdā deenā dabuju no teem dſirdet, ka drihſumā wiſi „meſcha brahti“ dabuſchot eerotſchus. Ar to noluhku beedri ſahlot jau pulzetees kopā. Pa juhru peenahſchot weſels kugis ar eerotſcheem.

Beedri aiſweda mani pee ziteem, kuru bija pawifam aſtoni. Sejas bija wiſeem kà apſtarotas; waloda ſpirgta un jautra. Neka noteikta tee gan neſinaja, bet teiza, ka eſot ziti beedri, kuzi wiſu ſkaidri ſinot. Kugis peenahſchot malā ſchepat meſchā. Buhſchot eerotſchi un ſchaujamaif materials. Apbruhſchotees prahwa armija. Un tad — — tad — karſch un uſwara . . . taſ patſ par ſewi ſaprotams..

Daſchās deenās muhſu pulzinh ſch pēeauga lihds diw- deſmit zilweku. Par gaidamo kugi runaja arweenu no- teiktal. Weidſot bija ſinami weeta un laiks, kad kugis

peenahſ. Par peeſtahſchanās weetu bija iſraudſits augſtſ ſmilſchu kraſts, kur meſchs aiſſteepās gandrihs lihds paſchai uhdens malai.

Sinamā wakarā wiſi ſapulzejamees tur. Pee agrakeem diwdeſmit bija peenahſchichi klaht wehl trihs iſchetri beedri. Kugim wjadſeja peenahſt, naktij eeſtahjotees.

Noſtahjamees uſ ſmilſchainā kraſta ſem preedem un ſahkam gaidit.

Nakts bija tumſcha, bej ſwaigichu.

Stahwam uſ kraſta un raugamees uſ juhru. Preedes klufi ſchalz, lejā ſchakajas wilni. Domu pawedeens wehrpjas tahlumā . . . Redſu brumotus pulkus ſotojam jautri uſ preeſchu. Cerotſchi ſtirſch, atſkan ſchahweeni . . . Gawiles . . . Kà ſapni! — Bet tad domas atgreeſchas atkal atpatak pee ſahkuma. Zik muhſu te maſ! Kur tad ziti, kam jadabū eerotſchi? Laikam kugis wehl zitur pee- ſtahs malā. Kur tad mehſ fatikſimees ar teem ziteem? Waj ſin kahds? . . . Bet ne! Labaf nepraft nekā. Gai- diſim tikai to, gan tad redſēs, ko un kà tahlaf darit . . .

Tam lihdsigās domas domaja wiſi, un neweens nekā nerunaja. Wiſi bija pahnemti no tahda ſawada klufi laimiga uſtraukuma. Nakts klahjās klufi pah ſemi, tap- dama arweenu it kà dſilata un plaſchaka. No juhras puhta mitrs wehſch, wilni ſchakajas un preedes ſmagi ſchahza. Bet mehſ ſtahwejām uſ kraſta un gaidu pilni raudſijamees uſ juhru . . . Kaut nebuhtu nekad gala ſchah gaidiſchanai!

Bija jau ſtipri pehz puſnaktſ!

„Waj tu redſi?“

„Nē.“

„Raug, raug! Waj nu redſi?“

„Redſu.“

Gaiditaji ſakuſtejās, kà klufa birſe, ribta wehjam pah- ſkrejot.

Rahdija weens otram kaut ko tahlu uſ juhras.

„Nahſ, nahſ!“

Kà elektriſka ſtrahwa iſgahja zaur wiſeem. Ar diw- tahrtigu uſmanibu wehramees beesajā tumſā, kura kà mihtſti palagi klufi iſplatijās pah ſchakſtoſchajeem wilneem. Wehramees . . . un redſejām tahlu, tahlu uguntinu, maſu ſilgani dſeltenu leefminu . . .

Zeefchaf eefkatotees, wareja iſſchirt ari kuga tumſcho kermeni.

Pagahja puſtunda, ſtunda . . . bet mehſ ſtahwejām un raudſijamees turp, kur nowehrojām kugi.

„Waj nahſ tuwat?“

„Nahſ.“

„Nē, nenahſ. Stahw uſ weetas.“

Nakts joprojam klahjās mums apkahrt. Preedes ſmagi ſchahza mitrajā wehja, bet lejā weenmuligi un plaſchi pluhda wilnu ſchalkona . . . Domas wehrpjas allaſch projam, bet kahda neapſiniga griba wehl tās atpatak un tura pee tahlās uguntinās.

Paet atkal stunda . . . wehl stunda . . .
 „Waj tu redsi?“
 „Nē.“
 „Kur tad nu palika?“
 „Kur palika?“
 „Ne siņas!“
 „Kad tū . . .“

Breesmigais wahrds palika wehl neisrunats, bet tas bija jau wifu domās. Dauds azu jautajoschi raudsiņas sawu beedru sejas, bet aif tumšas newareja isslakt tajos nekahdas atbildes . . . Likās, ka nakts bija tapuse tumšaka un faltaka.

„Es raudsiņas wifu laitu, ka tā kà eet uš rihta puš. Wahja, gahja lamehr pasuda.“

„Wajadseja dot kahda signata“

Domās par signata došchanu eeduhrās smadsenēs kà afa adata. Bija atrašis eemesls, tadeht fugis aishgahja garam, un wifē sahka drošchal runat.

„Signata, nu kà tad! Kur tad fugis sin eet, kad winsch neredf signata?!“

„Kà tas laikā neweenam neenahza prahtā?“

„Kahdu signali tad mehs warejām dot?“

„Safurt labi leelu uguni.“

„Uguni jau kur tikai bihstamās weetas, no kurām fugim jafargas.“

„Wajadseja schaut.“

„Waj schahweenu tik tablu war dširdet?!“

Wehisch uš rihta puš bija sazhlees leelaks. Wilai schalza falti un naidigi. Bet mums uš krašta stahwot gribejās raudat . . . par sawu nespehtu un par sawu wilshanos . . . Daudsi bija pahrsaluschi, tik ilgi wehja stahwot. Daschi noschdās aishwehja, ziti eegahja dšikal meschā un satuhra uguni. Bet daschi nostahweja uš

kahpam lihds pat rihtam. Tikai leelā gaismā pehbejee aishgahja no krašta. Isschihramees atkal uš wifām pufem, nerunadami ne wahrda Un ko bija runat tahdā reisē?! Schehl bija beedru, schehl pascham sewis. No jauna usnemt juhgu, ko domajees jau nolizis, ir diwfahrt gruhti . . .

No kureenes bija zehlusēs teika par gaidamo fugi, tas palika man nesinams. Zits wifs isskaidrojās pats no sewis. Toreis man likās, ka es redseju uš juhkas i uguni, i fugi, bet tagad es nesinu teikt, waj es tur ko redseju, waj neka neredseju.

* * *

Kad es otras deenas wakarā nonahzu tajā paschā weeta juhmalā, tad es nemas nebrihnejos, fastapdams tur gandsrihs wifus wakarejos beedrus.

No wakarejās sajuhsmas nebija wairs ne wehsts. Runat nerunajām neka, tāpat kà wakar, bet gars bija smagi nospeešts. Sehdejām netahlu no krašta meschā ap ugunskuru un bes domam raudsiņamees apfahrteja tumfā. Tikai schad' un tad weens otrs pagahjās uš kraštu, pasahweja tur — un tad atkal atnahza atpakal un, ne wahrda neteikdams, noschdās pee ugunskura.

Istlihdām, kad jau ausa nemihliga nowembra rihta gaisma.

Wairak netiku tur wairs bijis; bet es drošchi sinu, ka wehl zif daschu nakti uš juhmalas smilshu kahpam atnahza weens otrs nelaimigs zilweks, waj nu glabadams sewi wehl wahju zeribu uš gaidamo brihnumu, waj warbuht weentahršchi tadeht, ka nekur zitur tam nebija tur eet.

Tā seemeku taigā issalkuschchi wilki wehl reisu reisem apskraida agrako meelasta weetu, lai gan labi sin, ka tur atrodas wairs tikai apgrausti lauli.

* * *

*

A. S. Puschkina.

Es sawas ilgas ehnam klahju,
 Sen mani mihlas sapni smot, —
 Un tushchā šrdi mitinaju
 Tik zeeschanas, kas nesaplot.

Mans seedu wainags liktens rokā
 Ir wihtis, bahrgu wehtru rauts,
 Un weentulibas skumju smokā
 Es gaidu; waj jau nahwe sauz?

Tā wehlo rudens wehju warā,
 Kas seemas faltā salā schwihtst,
 Wehl weena kailā koka sarā
 Dreb lapa, kurai jaisnihtst . . .

Lult. Karlis Kruhja.

Daschadi raksti.

Frantschu mahkflas isstahde Rīgā mahkflas beedribas telpās pilsehtas mahkflas musejā. Schi isstahde representē to, ko tagad glesneezibas mahkflā paschi mahkfleneeki sauz par skaištu. Sewischki spaneeschu mahkfle-

neeka Angladas glesnas atrod par tahdu skaislumu, kahdu Rīga wehl neefot redsejuse, jo Anglada glesneeziba mahkflā pasneedsot tihros dahrgatmenus un mahkfleneeki no ta ir tā sajuhsminati, ka netura sewi par zeenigeem pat Angladu

slawet. Tadeht katram weenam der scho isstahdi apmeklet, lai eepasihstos ar to, kas tagad stahw us mahkflas augstumem. Publikas skaituma sajuhta war buht daschada, ta atrod tur skaitumu, tur mahkfleneeks nejautumu waj wismaf eewehrojumu, tadeht us isstahdi naw jaeet ar to pahrliezibu, ta nu baudis leelistu skaitumu pehz sawas garshas, ne, te jaeet gluschi meerigi tikai eepasihstees, tad ari warbuht labati wares pazeltees scholaiku mahkflas augstumos un bauda buhs. Tikai japeemin, lai nenotiktu maldishanās un ka lai Marijas Kasak glesnas netiktu usskatitas par to leelistu tadeht, ka tās gludi nostrahdatas — schi mahkfleneeze ir tikai labi eewingrinajufes, to ruhpiigi strahdajot ari bes fewischkam mahkflas dahwanam war fasneegt.

M.

Selmas Lagerlöf romans Gesta Berlings.

Bagahjuscha gada beigās minetai norwegu dsejneezei kritufi starptautiska premija par winas gadus desmit atpakať rakstito daikliteraturas gabalu „Gesta Berling“, kuresch blafus minot isnahť kahdas eewehrojamas wahzu daikrakstneezibas firmas *J n s e l = B e r l a g* isdewumā.

Sazerejuma galwenais waronis ir kahds no djerchanas kaislibas panihzis mahzitajs Gesta Berlings. Pawisam jau nogahjees un nabags kkuwis, kahdā faltā dezembra deenā winsch pamet sawu mahju un eefahť bes mehrka klišť aptahrt. Betā, kuresch wed us Broberas mahzitajmuischu, winsch fateef skopā mahzitaja meitinu. Masā welk ragutinas kahdu miltu maifu un luhds Gestu, tā ka la patlaban eerauga sawu tehwu nahkam, ragutinas winai usglabat un pa krehslu tai peefuhtit: Bezais nedrihtsi sinat dabut, ka schis miltu maifs no wina schkubna.

Pa apsniguschu zetu nu klišť schis Gesta Berlings us weefnizu un weefnizas siltajā istabā tagad schis dshwi jau apnikuschais sapno par „muhshigeem mescheem“. Lihdsjeetigā weefnizas saimneeze dod winam daschas glahses no sawa saldā degwihna, un tā ka wina leedsas ubagam dot wairak no sawa krahshnā dsehreena, tad winsch miltus ar wifu maifu un ragutinam apmaina pret degwihnu. —

Winsch grib isbehgt no ruhpeem un eelidot reibuli, tur ziteem dshwe peeschkir leelatus preekus, nekā kahdus bauda winsch un tur ziti bauda preezigaku skaitumu. Us weefnizas sola winsch apgulstas un eemeeg. Wakarā winsch atmosfias un tā kē sajuht, ka wina dwehsele ir kkuwuse par wina meefas wehrdseni, winsch nolemj schkirtees no schis pasaulēs: winsch grib sneegā galu dabut.

Kad winsch jau nolizees zekmalā un sneegā pahris stundu nogulejis, atrod to Broberas mahzitajmeitina. Reganti wina purina pa pusei fastinguschu, skrahpē tam gihmī un sēt ar sawilltām duhrem tam pa kruhtim; wina grib sinat dabut, tur palikuschas winas ragutinas ar miltu maifu.

Pa scho zetu nu gadās braukt kahdam ar leelām ragawam un kahda spehziga, leelkaulaina feeweete islahpi no tām, tuwodamās sneega blahkim, us kura guť Gesta Berlings. Wina pazel ubagu, noleef to sawās ragawās un brauz ar to us weefnizu.

„Stundu wehlat sehdeja nabags kahdā krehslā blafus weefnizas istabas durwim un winam preekshā stahweja spehzigā feeweete, kura to bija isglahbuse no sneega. Un gluschi tapat, kē winsch tagad scho ogles pahrwedeju seeweeti redseja meschā, ar sashtraadatām rokam, ar swilpi mutē, ar jehrahdas kaschoku mugurā, ar paschaustām drehbem, ar dseli apkaltām kerpem un ar nafi aif jostas un gluschi tā, kē winsch tagad to redseja ar pelekifimajeem mateem pahrl gludo seju — gluschi tahdu pat winsch to tuhkstoschām reisem bija redsejis un winsch sinaja, ka schi ir tahki pasihstamā Gesti ihpashneeze.

Gestijā bija eerihkota pansija preeksh ofizeereem un nabaga muischneekem, kuru galwenais dshwes pamats besruhpiiba un jautris prahts. Bet wispreezigakais no wiseem scheem kawaleereem ir Gesta Berlings, dsejneeks, kuresch nedsejo, waronis kuresch nezihnas — slegmatisks donschuans. Skaisť winsch ir kē faules deews un neweena feeweete newar winam pretim stahwet. Tā winsch uswar.

Selma Lagerlöf stahsta wina peedshwojumus ar episku meeru; beeschi wina iswehryj pahrat plaschi episodēs un pasuhd karakteru attehlojumos, kas, lai zil skaisť ari tee nebuhtu, draudē mahkflas darbu kē tahdu postit. Bet wina negrib weenigi Gestu Berlingu tehlot ar wina likteni, kē tas pehz sazerejuma wirskaksta buhtu domajams, bet ari to zilweku liktenus tehlot, kuri nejauschki krusťojās wina dshwes zelā.

Schis stahsts norisinas dewinpadsmitā gada simtena diwdesmitajos gados un dauds teikmainas poesijas dwehsmu dwech no ta. Scho laiku zilweks brihnas par tām dshwes juhtam, kahdas toreis pahrwaldija laudis un waizajeens dsimt no fewis: „Waj tad ikdeenās bija weefšbas, kamehr smaiddija selta jauniba? Waj tad dshwe bija weena weeniga pasazina? Waj tai laikā ikweena jauna feeweete bija skaisťa un peemihliga un waj ikweeni swehtki beidsās ar to, ka Gesta Berlings no teem aishweda fewim weenu damu? . . . Waj to laiku zilweki nemas par to nedomaja ko wini darija?“ „San droshki ween wini domaja par saweem darbeem, bet tikai ne tā, kē mehš tagad domajam“, mehš peebilstam.

Un muhsu tad wairs tik labi nesaprot un tee wairs labi nesina ko mehš domajam. Bet mehš domajam par to brihnischkigo paschritikas garu, kas tagad ir eesadsees muhsu šrdis. Ar sawām lebus azim un ar saweem kaulainajeem pirksteem mehš domajam par winu, kas sehsh wistumschatajā muhsu dwehseles kaktā un kas draudē isnihzinat muhsu dwehsele.“

Ar skumjam raugās Selma Lagerlöf us to laiku atpakať, kad wifs tikai us juhtu analisi wiswairs atteezās un reflekšju wahrđā netika atmesi dshwes preeki.

Tad zilweks bija bagataks jo winsch dshwoja sawu eeshchajatu ihpatnejatu dshwi.

Tamlidhsigi risinas un weidojas Selmas Lagerlöf stahsts Gesta Berlings.

rsk.

Apfkats.

Pretalkohola kongrešs Peterburgā.

II.

Pirmā sehdē, pirmdeen 28. dezembri pulstien 1/29 wafarā Dr. G. D e m b o referēja par alkohola jautajuma komištjas darbibu. Komištja atsinufe par schuhpibas eemesleem sozjalos apstahktus no weenas un dšerschanas eerashu no otras pufes. Dšerschana ir pa datai atšewištiku personu (individuēla) šlimiba, pa datai mafu šlimiba. Atšewištikos dšehrajus tapehž ir jaahrstē tā jau šlimneekus, bet mafu šlimiba jaahrstē, nowehrschot tās zehlonus (pazetot tautas labklahžibu un pahrlēezinot tautu par alkohola kaitigumu). — M. Koteņnikowa referats par alkohola nošihmi tehnika un par ta postu tautā jau agrak atstahstits. Pehž šchi referata zehlās jau debates, kahds jauns šimikis aištahw degwihna dedšinaschānu tā tahdu. Bet zits oponents aishrahda, ka tautā schuhpiba sahufes tikai nesen un ka schuhpibu ir eeweduschu un isplata wehl tagad taišni inteligenze. Ari tee, kas šludina mehrenu leetoschānu, šludina ar to dšerschānu. Inteligenze ir tautu šagistejuse ar alkoholu; winai nu wajaga ir fewi ir zitus no ta isglahbt. (Leeli applauš.) Zits oponents pabalsta referentu, aishrahdidams, ka wiša muštū walšts šinantschu politika isšauz bada zeeschānu tautā. Tapehž šaeimai jaišteiz prašiba waldbai, lai ta atšafas no tahdas prašibas. — Zits aishrahda, ka neween walšts kafei nahš degwihna dedšinaschāna par labu, bet ari muišneekēem, kureem peeder leelafā data degwihna dedšinatāwu. Un waldbiba mafā wineem par degwihnu koti dahrgu zenu. — Kahds strahdneeks aishrahda, ka wiš wairak zeesch no alkohola strahdneeku šchkira. — Otrs strahdneeks aishrahda, ka ja uš reiši ari aišflehgtu wišas degwihna dedšinatāwas, tad no tam nezeestu ne mafafā mehrā ne tehnika, ne ruhņeeziba, ne strahdneeki, ne tauta. Strahdneekus naw wiš inteligenze mahžijuse dšert, bet gan winu gruhtee šaimņeeziftee apstahkti: gruhštāis darbs, pahraf garā darba deena, semā alga, truhžigā uštura, apšpeštāis besteeštibu štahwollis u. t. t. — Samaras šemštivas ložeklis aishrahda, ka agrak krodšineeka amatu ušštāijušchi par šauna amatu, bet tad ar monopola eeweschānu waldbiba pate uššehmufēs šcho amatu. — Sawā beigu wahrdā Koteņnikows aishrahda, ka tiklihdš nahšot runa par alkohola rashchofchānas un pahrdofchānas aprobeschofchānu waj pat aišleegschānu, daudsi zekot tuhlin brehtu, ka no tam puteschot ruhņeeziba un labklahžiba walšti. Pateštiba tas buhšchot taišni otradi, un waldbiba tagad isšchkeeschot daudš tautas naudas degwihna dedšinatāju pabalstam. — D. N. Borodins nolāsa iswilkumu no Tambowas šw. adw. W. S m i r n o w a referata par zihnu pret alkoholu Amerikā. Šchi zihna uoteekot tahdos pat leeliktos apmehros, kahdi ešot wišai Amerikas dšihwei. Zihnai pret alkoholu Kreewijā wajaga palikt tilpat energikštai un plāšchāi tā ta ir Amerikā. — Debatu naw. — Nolāsa tad Maškawas Terapeitiskās beedribas rakštu par alkoholu. Beedriba atšihst par nepeezeeschānu, ka školās eewed mahžibu par alkohola kaitigumu. — Pirmā deenā uš šaeimu eeradušchees 420 dalibneeki.

Otrās deenas rihtā tā pirmāis J. D a w i s nolāšija A. Friedenberga referatu par 12. starptautisko pretalkohola kongrešu Londonā 1909. g. Uštritis, ka kongrešā nebijis Kreewijas preekschstahwja, un Kreewijas nodata isstahdē koti nabadšiga. Galwenā kongreša nošihme bijuse ta, ka šomu profesors Laitinens nahžis kongrešā klajā ar šaweem ilggadejeem nopeetneem pehtijumeem, kuzi tagad galigi un neschāubami peerahda, ka alkoholisti dšehreeni, degwihns, alus u. t. t. ir kaitigi tā zilweku meefas, tā gara weselibas šinā neween tad, ja tos daudš leeto, bet ari, ja tos eenem tikai koti mafā mehrā, tā ka jaatšihst tagad, ka alkoholistus dšehreenus nedrihkst leetot ari ne wišmafafā mehrā, tā tad pilniga atturiba no šcheem dšehreeneem ir weenigi pareišā ištureschānās. Wehl kongrešs nolēhmis ušajzinat leelwalštis, lai aišleedš eewest kolonijās un šagistet mešchonū tautas ar alkoholu. Lai peewilktu jaunibu atturibai, wajadšigs mahžit školās par atturibu, par školotajeem peenemt tikai atturibneekus, beš tam dibinat školneeku atturibas beedribas. Anglijā zihna pret alkoholu jau kreetni attihštijufēs. — Pee ottobristu deputata Š k u š c h e w a referata par tautas isglihtibu ahrpus školās wairaki peesihmē, ka administrāzija leel tahdāi šchlehrschtus zekā. Tahdu šuhdšibu un peemehru nahš no šaeimas pufes tik daudš, ka preekschschedetajš juhtas špeests luhgt runatajus šanemt wišu ištāi un šchaurāi. Aishrahda uš biblioteku neatšauschānu, aprobeschofchānu, uš beedribu wajaschānu u. t. t. Bet ir ari kahds melnšimtneeks, kuresch par wišu waino inteligenzi, kura nodšerotees un tad pahrpildot wišadas patweršmes. — Mahtefošchāis polizijas preekschstahws peerakšta pirmā paušē ta runataja wahrdu un adrešt, kuresch runāja par Peterburgas strahdneeku beedribu wajaschānu. — M. B o r o d i n s sawā referatā runā par to, ka pastahwofchee litumi neaiššargā behrnus no wezateem alkoholiškeem, jo litums leedšas eejauktees wezatu un behrnu atteezibās, nododams pilnu waru par behrneem wezatu rotās, lai žit tee ari nebuhtu šauni. Wajaga tamdehšt ari Kreewijā eewest litumu par schuhpu waras aprobeschofchānu gimēnē un winu peespeestu ahršteschānu, kahds litums jau eewests daudš walštis Amerikā un Watarširopā. Beš tam školās jaewed mahžiba par alkohola kaitigumu, tā tas ari jau darits žitur. — Dr. D. N i k o f f k i s eepāšihštinašams ar schuhpibu studentu starpā, kahda ta israhdas pehž daudšās augštškolās isdaritas anketas, atšihmē, ka šeeweeschu augštākos kursos isdarit tahdu anketu naw atšauts. — Dr. G o r d o n s apšlata šewištiki widus školu un tās tagadejo šahrtibu noštahda par wainigu pee schuhpibas attihštischānās un isplātišchānās školneeku starpā. Tapehž jareformē škola no pašcheem pamateem šahšot. Štarp žitu referents eeteiz pušenu un meitemu kopigu audšinaschānu školās, jo tahda dara koti labwehligu eepaidu. — Wehl laša par audšinaschānu kahda weza kundše, bet tik klušu un wišpahrigos teikumos, ka šaeima maf to no tam manto un maf ari klaušas. Referente ahrhda, ka wišwairak zeesch no alkohola šeweete, un ka tamdehšt tai

ari wajaga zenstees behrnus isaudſinat par nedsehrajeem, lai ar to schuhpibu pawifam isnihdetu Saatsihmè, ka faeimas sehdes deefgan wahji apmekletas un wairak tà puse no dalibneekem us tam neerodas. Birmà sehde, ſezijà, tur apſkata alkoholu no ſinatniſtà ſtahwoſta, bija eera-duſchees tikai 10—15 klaufftaji. Tani laſſja Dr. Saſchins, kara ministrijas preekſchſtahwis kogrefà, un M. Kopppe. Abu referatu ſaturs jau agrat atſtahſtits. Debatès pee Dr. Saſchina referata Dr. Mendelfons noſauz par promofatoreem tahdus ahrſtus, kuri paratſta ſlimneekem wihnu un zitus alkoholiſtus dſehreenus, uſſtatidami tos aplam par ſpehzinatajeem un barotajeem. Schahda „ſpehzinatſchana“ ar alkoholu eſot daſchus, pat ſeeweetes un behrnus padarijuſchi par ſchuhpam. Pateekbà ahrſtneezibà alkoholu war leetot tikai tà gifti, lihdsigi morſijam u. z., bet tà ſpehzinataju waj barotaju nekad, jo tahds alkohols naw. Zits ahrſts, kureſch tàpat tà Mendelfons nodarbojas ar alkoholiſku ahrſteſchanu, atſtahſta, ka daſchi ahrſti, paratſtidami alkoholiſtus dſehreenus, ir padarijuſchi atkal par ſchuhpam tahdus, kas no tam bijuſchi isahrſteti. Tapehž ir laiks isnihdet ahrſtu ſtarpà nepareifos eekſtatus par alkoholu, itkà tas barotu waj ſpehzinatu un isnihdet ahrſtu paradumu paratſtit ſlimneekem wihnu, alu u. t. t. To paſchu aſſrahda ari Kopppe, kureſch beigàs noſtahda „dſerſchanas reformu“ par wiſu reformu, par pirmo galweno reformu Kreewijà. Pret to uſſtahjàs ſtrahdneeku delegats Raſparjanzs, aſſrahbidams, ka pirmzehloni, lamdeht ſtrahdneeki keräs pee alkohola tà apreibinatſchanàs lihdselka, ir wihu apſpeestà dſihwe. Bet pee apſpeestàs dſihwes ir wainigi paſtahwoſchee apſtahkti. Tamdeht wajaga par wiſam leetam nowehrſt ſchos pirmzehlonus, jo tikai reiſè ar to buhs eepſehjama ari „dſerſchanas reforma“.

Geradees ſomu profefors Laitinens, kureſch wakara sehde eepaſthſtinàs faeimu ar ſawu pehtijumu panahumeem par alkohola kaitigumu ari koti maſos wairumos tos eenemot.

Wakara sehde nolitta kopigi ar B. Wiſkreewijas pſchiatru kongrefu un to deenas ſahrtribà uſnemti atteezigi referati. Dr. med. Lidija Pawlowſtaja ſawà referatà aprahda, ka tà ſauktee kroniſkee alkoholiſki naw gara ſpehju ſinà maitati, fantaſija ir pat ſpehzinata, bet leelà mehrà wahjinata ir griba un juhtas. Kroniſkos alkoholiſkus wajaga ahrſtet ihpaſchàs ſlimnijàs, bet behrnus, kureem ir eedſimtas teekmes us alkoholu, audſinat ſewiſchàs mahzibas eekſtahdès. — F. Ribatowa referata ſaturs ir tas, ka ſchuhpiba par leelatai datai eſot eedſimta ſlimiba. —

Trefchdeen, 30. dezebri, wiſa preekſchpusdeenas sehde ſeedota jautajumam par ſkolas uſdewumeem zihnà pret ſchuhpibu, kurus apſtatis prof. W. Scherwinſtis, Dr. Grans, Dr. Farmakowſkis, Dr. Korowins, M. Koteknikows un S. Zihzis. Wiſi tee paſtahw us to, ka wajaga ſkolàs eewest mahzibu par alkohola kaitigumu, wajaga ari wezafus eepaſthſtinat ar to un dibinat ſkolneeku atturibas pulzinus.

Wiſemes Antialkoholiſkàs beedribas delegats S. Zihzis bija eedomajees, ka kongrefà war laſit tahdus referatus tà ſawas beedribas preekſchlaſtumum wakaros Wehrmana

parla ſeemas dahſà. Wiſa referats par tautſkolu un alkoholu bija ſawahrſtits no daſchadàm wiſpahrpawifſtamàm broſchuram par alkoholu, lamdeht tas it neko neſneedſa. — Wehl par alkoholiſmu pee ſkolneekem laſſja Mordwinows, pehž kam sehdes preekſchſehdetajs Miſchegorodzewus uſaizina wiſus daudſos referentus, kas laſſjuſchi par alkoholu un ſkolas jautajumu, kopigi weenotees par ſinameem noteikteem ſlehdeeneem no wiſeem ſaweem referateem, pehž kam tad buhs generaldebates par ſcho jautajumu. — Borodins referè par Gotenburgas ſiſtemu, kura paſtahw Sweedrijà un noſihmè to, ka reibinoſchu dſehreenu pahrdofchanu nem ſawàs rokàs paſchwaldibas eekſtahdès, bet eenehmumus iſleeto tautas iſglihtibas noluhkeem. Beſ tam wiſch aſi nokritiſè waldibas „zihnu“ pret ſchuhpibu, kroma ſahrtibas kuratoriju negribefchanu un neſpehhibu nopeetni ſtrahdat, aſſrahda us adminiſtrazijas preteſchhibu wiſadeem tautas kultureleem paſahkumeem. Beigàs wiſch uſſauz: „rokàs noſt, nejauzatees ar ſawu leekulibu un ſaweem merſawtſchikeem tautai zekà winaš zihnà pret alkoholu! Wairak neka mehš nepraſam, tà tikai to, laideet mums paſcheem brihwi ſtrahdat un zihnitees pret alkoholu!“ Schahdi wahrdi iſſauza juhmigus applauſus faeimà. — Strahdneeku preekſchſtahwis aſſrahda, ka zihnà pret alkoholu naw no leela ſwara, tà buhs noſtahditas dſertuwes. Tapat tà ar zeetumu palihdſibu, kuri pehdejà laikà Kreewijà tà wairojuſchees, newar isnihdet noſeedſibas, tà ari ar krogeem, lai zik tee labi noſtahditi, newar apkarot dſerſchawu. — Skarſchinfkis (ſinantiſchu ministrijas preekſchſtahwis) atſtahſta, ka Sweedrijà waldiba jau daudſ reiſes aſſleeguſi tirgotees ar degwihnu, bet tad atkal to atkahwuſi un gahjuſi no weenas ſiſtemas us otu. Gotenburgas ſiſtema eewesta 1865. g. un naw nebuht maſinajuſi ſchuhpibu. Za tomehr ſchuhpiba ir maſinajuſes, tad par to japateizas tautas iſglihtibai, kura ſinams, ir pawifam zitada nekà ta, to Kreewijà ſauz par tautas iſglihtibu. — Kapehž Kreewijà tautas iſglihtiba ſliktaka tà ahrſemès, paſkaidro Borodins: weenà un tai paſchà gadà waldiba iſſneeguſi degwihna ſabrikantu pabalſtam 16 miljonus, bet tautas iſglihtibai tikai 14 miljonus. —

Birms pauſes preekſchſehdetajs nolofa no ſon Kramera rakſtu, kureſch leezina, ka wiſch iſwehlets par faeimas preekſchſehdetaja beedri paſcham neſinot un klahntneefot, bet dabujis par to ſinat tikai no awiſem. Wiſch eſot koti glaimots, — tomehr atbraukt neatbrauks. Wiſpahr naw ſaprotams, lamdeht organiſazijas komiſſja ſcho fungu lika eewehlet wizepreſidentos.

Behž pauſes ſtrahdneeks Raſparjanzs aſſrahda us to, ka ſinantiſchu ministrijas preekſchſtahwis aſſrahdijis, ka newajagot karot pret dſerſchanu ar dſertuwju flehgſchanu, bet wajagot iſplatit iſglihtibu. Ar to wiſch zihnu pret ſchuhpibu nowehlis us tautas apgawifmoſchanas ministriju, bet ta to wewot atkal us ziteem. Bet muhſu waldiba ar wiſam ſawàm ministrijam tatschu ir ta, kas dſirda tautu ar alkoholu. — Strahdneeku delegats Dr. Lukowſkis nolofa ſinantiſchu ministrijas zirkularu, kureſch atkauz ſahrtibas

turatoriĵam spert tikai tabdus fokus, kuri iſeet uſ ſchuhpibas poſta miſhſtinuſchanu, bet atturetees no tabdas darbības, kura waretu maſinat dſerſchanu. — Zits ſtrahdneeku delegats ministrijas eerehdnim Skarſchinfſtim aiſrahda, ka Sweedrijas atturiba iſſklaidrojama ar to, ka tureenes ſtrahdneeki ir warejuſchi ſabeedrotees ſawās arodneeziklās beedribās un ſawā ſtrahdneeku partijā. Leelajā Sweedrijas ſtreikā ſtrahdneeki iſweda pilnigu alkohola boikotu. — Rahds Sotolowa jaunſtungs, degwihna fabrikantu preekſchſtahwis, aiſrahda, ka tauta Kreewijā nezeenot litu- mibu un ſahrtibu un tamdeht newarot walſti ne Goten- burgas, ne zitas reformas eewest. Bet kaſ pee tam wainigs, par to jaunſtungs nerunaja. — Rahds lungs peepraſĵja, ar to pildſchot walſts kaſi, tad alkohola wairs nedſerſchot. Uſ to no biroja puſes aiſrahda, ka par to eewetoti 3 rakſti Pretalkohola komiſſijas X. rakſtu krah- jumā. — Aleksandra Rewſka kriſtigās ſahrtības beedribas preekſchſtahwis iſteizās, ka droſchs lihdsellis pret ſchuhpibu eſot weenigi taſ, pahrliezinat tautu, ka dſert ir noſeegums, bet pahrdot alkoholu ir wehl leelaks noſeegums. Bet kad uſ tam atſkan ſaeima applauſt, wezais kreews atwainojas un paſtaidro, ka wiſch eſot domajis tikai ſlepenu pahr- doſchanu. Saeimas jautriba par to tikai peaug. — Zits oponents aprahda, ka ſawā ſinā tomehr pee ſchuhpibas iſ- platiſchanas kriht ſwarā ari alkohola pahrdofchanas weids un taſ, ziſ alkohols ir darits peeeetams. Tapehĵ Goten- burgas ſiſtema tomehr ir daudſ pahrafa par muſſu mono- polu. Ir netaifni pahrmetumi kroma ſahrtības turatoriĵam, jo newar tatſchu praſt no ſchim kroma eestahdem, lai taſ ſtrahdā pretim kroma intereſem. Un ja taſ ſtrahdatu pret dſerſchanu, tad winaſ ſtrahdatu ſew preim. „Ahrſemēs gan ar dſer, bet tur wal diba dſerſchanu neweizina,“ tā iſteizees jau kahts kreewu rakſneeks 17 gadu ſimteni. — Miſchegoro dze w ſ aiſrahda, ka Gotenburgas ſiſtemas panahstumus peerahda Norwegija, kur ta pilnigi iſweſta un Norwegijā dſerſchana ir toti leelā mehrā maſinata.

31. deſembrī deenas ſehde plſt 1/211 no rihta ſahlas ar Dr. A. Preedkalna referatu par ſchuhpibu pee latweeſcheem, kuru taſ nolafa ſaihſnātu, jo referateem laiks aprobeſchots uſ 20 minutem. Pilnigā weidā referatu nodod ſekretariatom nodrukafchanaſ kongreſa protokolofs. Tapat noteek ar H. Afara referatu par latweeſchu attu- ribas kuſtibu. Dr. A. Preedkalns wiſpirms aiſrahda, ka Baltija ſaimneeziklā un kulturelā ſinā žitadi attihſtijufēs, nekā Kreewija. Bet ja Baltija ſaſneegufe augſtatu attih- ſtības pakahpi, tad weetejā wahĵu muiſchneeziba pilnigi aplam to noſtahda par ſawu nopelnu. Pateſſibā Baltija ir attihſtijufēs newis pateizotees wahĵu muiſchneezibas fun- dſibai, bet gan par ſpihti tai, jo ſchi kundſiba leelā mehrā kaweja un kawē Baltijas attihſtibu. Ja wahĵu muiſch- neeziba ir kaut ko latweeſcheem un iganeem atnefufe, tad tee ir kriſtiga tiziba, pirms katolu, tad luteranu, mehrdſiba un — alkohols. Sahkumā ari ſemneeki bruhweja alu, bet tad 16. gadu ſimteni muiſchneeki eeguwa no Polijas karaka Sigifmunda Auguſta kā muſchigu privilegiju, ka weenigi wineem ir Baltijā teeſiba dedſinat degwihnu, darinat alu un tirgotees ar teem. Alkohola ruhpneeziba bija Baltijā ilgu laiku weenigā un pirmā ruhpneezibas noſare. Muiſchneeziba iſplatiĵa ſchuhpibu ſemē tiſ leelā mehrā, ka ar to galigi iſſuhktee ſemneeki taiſĵās jau ſa- zeltees un apdraudeja paſchu muiſchneezibu. — Monopolu eewedot Baltijas wahĵu muiſchneezibai iſdewees dabut no wal dibas 10 milj. leelu atlihdsinajumu, kaut gan ir wiſas ministrijas un walſts padome iſteitufchees pret to. Dr. Preedkalna ſlehdeeni ir tee, ka wahĵu muiſchneeziba ir wainiga pee ſchuhpibas iſplatiſchanas Baltijā tā pagahtnē, tā tagadnē. — Par H. Afara referatu wehlat pil-

nigati. — W. Poſſe ſawā referatā par alkoholu un ſtrahdneekem aiſrahda, ka tabds darbs, kurſch ir uſſpeests un wehrgu darbs, weizina ſchuhpibu, bet brihms darbs to maſina. Wehl Poſſe aiſrahda, ka ſozialdemokratijā ſah- kumā ſtatiĵufchees ſchaubigi uſ atturibas kuſtibu un tikai pamafam ſtrahdneeku partijās, ſahkumā ſeemeku walſtis, tad Auſtrijā un wiſbeidſot Bahĵijā, atſihts, ka žihnu par ſtrahdneeku ſtahwofka uſlaboſchanu war weſt ſetnigi tikai kopā ar žihnu pret alkoholu. kamdeht latra ſtrahdneeka kuſtības darbineeka un dalibneeka peenahkums ir atturetees no alkohola. — Tad wehl Poſſe aiſrahdija, ka newajagot uſbrukt tiſ daudſ wal dibai, bet paſchu ſtrahdneeku widu wairak agitet par labu atturibai. Schim aiſrahdijumam gan peekrita debatēs kahts wezs lungs, bet no ſtrahdneeku grupas par to ſihwi uſbruka Poſſem Dr. A. Preedkalns, Dr. Luſomſtis u. ž. Wini aiſrahdija, ka ſtrahdneeki wiſ- wairak žihnās pret ſchuhpibu, bet par to wineem jazeefch, tā taſ notijis nowembri ar 12 ſtrahdneeku delegateem, kuri gatawojuſchees uſ ſaeimu un kuri peenehmufchi reſo- luzijas, ka žihnai pret ſchuhpibu japaleek par ſtrahdneeku kuſtības ſaſtahwdaku, ka japropagandē newis ſahrtiba, bet pilniga atturiba. Rahds wezs iſchinowneeks apgalwoja, ka neweens neweenam netaweĵot žihnitees pret ſchuhpibu. Bet žits dalibneeks aiſrahda, ka ſaktis par ſtrahdneeku de- legatu areſteſchanu darot ſmagu eefpaidu uſ wiſu ſaeimu, eſot par žehloni ſtrahdneeku grupas aſumeem un kawejot ſetnigu ſaeimas darbibu. Wiſch leel tapehĵ preekſchā ſaeimas preekſchfehdetajam walſts padomes lozeklim, ſlepen- padomneekam un bijuſcham ſinantschu ministra beedrim W. Rowakewſkim, walſts domes lozekleem bih- ſlapam Witroſanam un Kuſchewam greestees pee wal dibas un leetu iſpehtit. Uſ preekſchfehdetaja preekſchliſumu leetu nodod birojā. Weigās Bai- daras atturibas beedribas preekſchſtahwis mahĵitajis Bul- digins no Sibirijas aprahda, ka pahrmetumi garids- neezibai par to, ka wina neko nedara žihnā pret ſchuhpibu, eſot dibinati, bet ſchee pahrmetumi krihtot uſ augſtato ga- ridſneezibu, kura netauĵot ſemakeem garidsneekteem peeda- litees ſchā žihnā. Wiſch peewed peemehrus, ka jeparĵijas preekſchneeziba iſturas nelabwehligi pret wina beedribu. — Atteezotees uſ H. Afara referatu Lauſchu labklahĵibas beedribas delegats Dr. Selenkows no Rigas peefſhmē, ka žihna pret ſchuhpibu Baltijā ir ſewiſchki gruhſta tadeht, ka Baltijā wiſa paſchwal dibas wara, bet ari trogi ir muiſchneezibas rofās. Uſ to aiſrahdija ſawā gala wahrdā ari H. Afars, norahdidams, ka tapat kā muiſchneeziba, iſ- mantoĵot ſawu leelo waru, apſpeeduſe ſawu trodſineeku intereſchu deht 40 gadu atturibas kuſtibu, tā ari wehl tagad muiſchneeziba ir wiſwarenā un galwenais, ja ne weenigais lauſchu ſagifſtetajis ar alkoholu Baltijā. — Tā kā ihſā laika deht (20 min.) H. Afars ſawu referatu wareja nolafit tikai ſtipri ſaihſnātu, tad žitu latweeſchu atturibas beedribu de- legateem bija peenahkums debatēs papildinat wina referatu, bet ne „Seemelblahſmas“, ne Widſemes Antialkoholiklās beedribas daudſee delegati ne muti neatplehta. Atturibas beedr. „Nihts“ delegats Dr. P. Kalniſch gan peeteizās, bet par wehlu, kad oponentu peeratſtiſchanas jau bija ſlehĵta. — Sawā gala wahrdā Poſſe iſteizās, ka wiſch ir pahrprafts. Wiſch naw pahrmētis neko ſtrahdneekem, bet gan apſweizis winus, ka wini ſahrtuſchi tiſ energifſti weſt žihnu pret ſchuhpibu, kā peemehram to dara ari Dr. A. Preedkalns un wina žiti beedri preekſchſhmigajā Rigas Atturibas beedribā „Aufekli“, ar turu wiſch cepaſtnees Rigā buhdams.

Wairak referatus laika truhtuma deht newareja nolafit un kahti 10 palika pahri uſ žitu laiku. Reiſe ar mineteem referateem, kuruſ laſĵja 1. un 2. ſetĵiju ſaweenotā ſehde

universitātes aulā, 3. febrjā mehdeja 11. auditorijā un no-
klaustijās referatus par alkoholu un valsts finanžem. Šo
referatu šaturs jau agrak atstāstis. — Lai paspehtu no-
laist wišus referatus, nolemj noturet sehdi ari jauna gada
wakarā, kamehr agrak tahda nebij domata.

Pulkst. 2 sahtas swariga ahrfahrtiga sehde, jo tani
nolaštja sawus referatus prof. Dr. Drils un Dr. Men-
delfons par Wiškreewijas pretalkohola organizāzijas dib-
nāšanā un par peeweenoschanos starptautiskai wispa-
faules pretalkohola saweenibai, kuras atronas Berlīnē un
Lošanā. Wiškreewijas organizāzija jarada ari tai noluhkā,
lai buhtu eestahdes, kas šafanz tablatos Wiškreewijas pret-
alkohola kongresus. Dtrs ir domats Maskawā pehz divi
gadeem. Mišhegorodzews leel preekščā tahdu Wiškreewijas
organizāziju šastahdit šahdā weidā: 5 preekščstahwi no
Wiškreewijas tautas weselības apšardšības pretalkohola no-
datas, kura 1. kongresu šafautuse, 5 preekščstahwi, kas
iswehlami no 1. kongresa widus, un 5 ložekti, kuri koopte-
jami no zitu apgabalu pretalkoholu darbīneekem, tā Bal-
tijas, Somijas, Sibirijas u. t. t. Preekščlitumeem wiš
peekriht, tomehr runā par to koti daudsi un koti gari,
šary zitu ari Dahwis un Kempelis. Strahdneeku grupas
wahrdā pašlaidro, ka grupa, kurai alkohols ir tikai dala
no strahdneeku eksploatāzijas, isturas Wiškreewijas un
starptautisku pretalkohola organizāziju dibināšanas leetā —
pašwi. — Saaima jautajuma šihlatu apstrahdaschanu nodod
sewischkai komišijai.

**Baltijas krona muišchu atdoschana we-
tejeem Kreewu semneekem.** Dezembra mehdejās
deenās, tā igauņu awise „Postimees“ no drošcha awota
dsirdejuše, Wišsemes gubernatoram no semkopības mini-
strijas peenahzis swarigs raksts, kurā usdots luhkotees us
to, ka wišas krona muišchas Baltijā, kurām notek rentes
kontraktis, tiktu isdalitas starp weetejeem kreewu semneekem
un proti us nomu beš wairakšlischanas. Pee tam esot
noteiktis šchos semes gabalus pehz eespehjas isdot kreewu
semneeku saweenibam. Par nomneekem iswehlami kreet-
nakee kreewu semneeki. Šhini noluhkā pagostu walдем
jastahdot katrā pagastā dšihwojoscho kreewu semneeku
šaraksti un tee jaesuhba gubernaš walдем. Igauņu awise
par to mineutama šaka, ka scho waldivas šoli ir isaižinajuše
Baltijas wahzeeschu kolonizāzijas politika un kreewu sem-
neeku elementa stiprināschana Baltijā no waldivas puses
ir it tā atbilde us wahzeeschu zenteeneem, nodibinat Bal-
tijā wahzistu masgruntneeku šchiru.

Wišsemes landrabtu koleģija šhogad starp
zitu liks buhwet šekoschus zeku pagarinajumus: us Per-
nawas-Weisensteinas schofejas 2 werstes 265 šaschenus,
us Baltas-Pedeles brugeta zeka 1 wersti 125 šaschenus,
pee Alufnes meestina 2 werstes 140 šasch. garu schofejas
un brugeta zeka gabalu, us Kalnezeema schofejas 1 wersti
125 šasch., pee Rujenes 1 wersti 150 šasch. garu brugeta
zeka gabalu, tāpat pee Septules 110 šasch.; beš tam wehl
isdaris pamatigu zeku islaboschanu pee Rīgas aprinka
Zaunmuišchas 1 wersti 260 šasch. un starp Intschulānu-
Limbascheem 3 werstes 200 šasch. garumā. „Df. W.“

No Gaujenes pagasta. P. māhjas šahdā šestdeenas
wakarā preekšč seemas šwehtkeem divi labi pašinas ap-
gahdajuschees ar „šihwo“ un kreetni eemetuschi. No teem
šahds P., tā domajams, sem pahremehriga alkohola eespaida,
drihsat apušis un, tā pats teizis, nolizees semē us grihdas
atpuhtees, bet par leelu břišnumu atpuhtees tad nu ari
us wišeem laiteem, jo naw wairs usmodees. „R. A.“

Breeschu muišchas un Sīsmas dsimtskungs
Zahnis Gauja, kuresch ir ari wairaku krona muišchu aren-

dators, atdewis Lustes (Friedrichslust) muišchas kontraktu ar
wišu šalogu un inventaru tā ari wehl 8000 rubku Latweeschu
Lauškaimneeku Ekonomiskai beedribai Lustes muišchā min.
beedriba nodomajuse eerihkot semkopības štolu. Par scho
Zahna Gaujas dahwinajumu raši turpmat pašchafi.

Šihkredita eestahschu kongress Rīgā. Šeksch-
leetu ministrija atwehlejuše Rīgas Lauškaimneeku
Zentralbeedribai šarihtot Rīgā 18. janwari šihk-
redita eestahschu preekščstahwu kongresu, kurā apšpreedis
jautajumu par šihkredita eestahschu saweenības dibina-
schanu.

Rakstneeka jubileja. Pašihitamajam rakstneekam
J. Drawneekam paeet 30 gadi, kamehr tas eesahzis dar-
botees ar rakstneezibu. J. Drawneeks šawā laikā isdewa
„Austrumu“, eesahka isdot „Konwersāzijas Wahrdnizu“,
isdewa daudis zitu derigu grahmatu, strahdaja un wehl
tagad strahdā lihdsi pee wairakeem latweeschu laikraksteem.
J. Drawneeks šarakstijis šary zitu ari wahzu-latweeschu
wahrdnizu un šchim břišscham nem koti dšihwu dalibu pee
Konwersāzijas Wahrdnizas. Ja Konwersāzijas Wahrdniza
laimigi isnaht lihdsi galam, par to gandrihs wairs naw to
šchaubitees, tad tur koti leeli nopelni Drawneeka šgam,
kura draugu pulšinsch, eewehrodams wina nopelnus, no-
lehmis Rīgas Latweeschu beedribā 23. janwari, pulksten 8
wakarā šwinet šchaklā tautas darbīneeka J. Drawneeka šga
30-gadu literariškās darbības jubileju.

**Rīgas Latweeschu Beedribas Šinibu Ko-
mišijas seemas šapulze** zeturtdeen, 7. janwari bija
peewilkuse paprahwu škaitu klaustaju. Šapulzi atklahja
Šin. Kom. preekšneeks J. Kalnišch ašrahdidnims, ka
Šinibu Komišijai esot divi noluhki, kuras wina peekšpot:
1) ušturet, usglabat wezo, kas jau ir — to panahkot ar
museja un bibliotekas eerihkoschanu, kuras arweenu wehl
esot pabalstamas un paplašchinamas, un 2) west tablat,
eet progresa jeb attihstības zeku — un to panahkot ar stu-
dentu stipendiju naudas krahschanu un isdalischanu, tā
audsejot jaunus darbīneekus, kas wehlat warot strahdat
literaturā un šinatnē. — Pirmais preekščlāšjums bija no
stud. phil. E. Weklera par „gnoseologijas (atšinas teorijas)
usdewumu un atteezibam pret dabas šinatnem“, kuresch ša-
zešla dšihwas debates. Stud. mat. E. Pulpe runaja par
„energiju“ un R. Bers par „idealo jaunekli latweeschu
literaturā.“

Jaunasā Rīgas teatri (Romanowa eelā Nr. 25)
peektdeen, 15. janwari XIX. tautas israhde, kurai israu-
dsita Ludwiga Toma 3-zehleenu komedija „Morale“. Šachju
wadis direktors Alekšis Meerlaufs. Šahkums
pulksten 8 $\frac{1}{4}$ wakarā. Šwehtdeen, 17. janwari atkal buhs
Raina genialā luga „Zelta širgs“.

Sagatawoschanā: Tolstoja „Išglihtības augli“.
Borgstrema „Karena Borneman“ (Dšihwes balšs).
Šetes „Šausts“. Andrejewa „Anšifa“. Krestowškija
„Peterburgas dšihwes duhkšnaja“. Ed.
Zahlišcha „Gundabs“.

Veterburgā, 6. janwari. Birokratiškās aprindās,
tā „Netsch“ rakšija, runā par to, ka daschi eewehrojamašee
premjermiņistra Štolipina pretineeki šastahdijuschi un diwas
deenās preekšč jaunā gada eesneeguschi škojumumu, kurā
isteiktas domas, ka wajaga atžekt ministru padomes
preekščsehdetaja amatu. „Wišpehzigā premjera“ amata
atžekšanas wajadšiba teek motiweta koti pašchi. Premjera
amatā reakzija gatawa redset wišu šaunumu šatni un
eemeslu. Pahrak leelā loma, to špehlē ministru padomes
preekščsehdetajis, pehz reakzijas domam, nowedot pee ta,
ka winam teek peegreesta wiša šabeedribas un tautas
preekščstahwu wehriba. Šcheem eeskateem esot daudš

peekriteju. Tomehr neefot leelas pahrleezibas, ka tos isdoschotees realizet. — Kahda persona, kas informeta par B. A. Stolipina kabineta stahwolli pasinojusi laikrakstam „Birsch. Wed.“ fefoschu: Warschawa senatora Garina darbibu newajaga eestatit par nobeigtu. Schinis deenas ofiziali par rewidentu Warschawa tischot eezelts Meidhardtis. Rewisiju winsch isdarischot pirms wina eezelschanas par Wisnas, Kaunas un Grodnas generalgubernatoru. Us Ddesu un Kijewu par rewidentu tischot komandets senatoris Djedjulins. Wispirms winsch rewideschot intendanturu un, warbuht, ka rewisija aisker ari gen. Tolmatschewa darbibu. Nolemta ari Sibirijas rewisija. Par rewidenteem eezelschot bijuscho polizijas departamenta direktoru Trufewitschu un bijuscho ministru komitejas kanzelejas direktoru Wuitschu.

Galwenā semkopibas un semes laberihzibas pahrwalde isstrahda projektu lauffaimneezibas skolotaju instituta nodibinaschanai Kreewija. Scha instituta noluhks buhtu sagatawot skolotajus preefsch semakam semkopibas skolam. Mahzibas laiks instituta buhs 2 gadi, kas sadalifees diwos kursos, un tanis peenems personas, kas beiguschas semkopibas augstskolas waj widus skolas. Audsekni dabu krona stipendijas, par ko wineem pehz kursa beigshanas buhs jaestahjas krona deenasta. Institutu doma atwehrt Wladimiras gubernā, Smotenskās fahdscha, tur tagad pastahw Upeniskas semkopibas skola.

Pee semkopibas un semes erihzibas galwenās waldes februara fahstumā nodomats fahautt lauffaimneezibas inspektoru pilnwarneeku, waldibas agronomu kongresu, kurā apspreedis spezielos fofus, kā wislabal pabalstt semkopibu teeschi no galwenās waldes puses. Kongresā apspreedis schahdus jautajumus: lauffaimneezibas finanshanu isplatischana ahrpus skolas, spezialistu un instrukturu sagatawoschana, waldibas pabalsti lauffaimneezibas beedribam, paschwaldibas eestahdem u. t. t.

Spreedums Petrowa-Wofkresenska prahwā. Sestdeem, 9. janwari, Petro-Pawlowiskas zeetofkni aij flehtam durwim Peterburgas kara argabala teefa isteesaja Petrowa-Wofkresenska prahwu par sprahdseena farihofschanu Astrachanas eelā, pee lam tika nogalinats apfardshas nodatas preefschneeks, palkawneeks Karpows. Teefa presideja generalmajors Nikiforows. Apsuhdsibu ustureja kara profurora beedris palkawneeks Bjiins. Apwainoto aistahweja sw. adwofati, Mandelstams, Kalmanowitschs un Sarudnijs. Pultsten 7 wakarā teefa pasludinaja spreedumu, kursch skaneja, ka Wofkresenskis atsihts par wainigu un noteesats us p a k a h r f c h a n u. Stundu wehlah spreedums tika pasludinats galejā weidā. No noteesata nospreeda peedsiht mahjas ihpafschneekam par labu deht ehtas fabrikshanas 5000 rbf. Spreedums tagad jau ispildits.

Maslawā, 9. janwari. Weterinaru kongress atfina par wehlamu, peelaiht Kreewijas weterinarinstitutos seeweetes. Nolemts eefneegt atteezigu luhgumu.

Grosnija, 9. janw. Pultsten 3 no rihta apbrunoti laupitaji usbruka Grosnijas stazijai, smagi eewainoja diwus straschnikus, nolaupeja 18,000 rbf. un aishbegā.

Dzilisa, 9. janw. Michailowā pee schauschanās ar straschnikeem nogalinats terorists, turu mekleja par trihs bagatneeku dehlu nolaupeichanu. — Kutaisā 8. janw. deenas laikā us eelas ar rewolwera schahweenu nogalinats meschungs knass Dadeschkeliani.

Ahrsemes.

Tahtajos austrumos stary Japanu un Kreewiju notifuse masleet tuwofshanas. Leeta luhk ta, ka Seemel-Amerikas Saweenotās Walsis, turas ar neno-

wihdibu raugas us Japanas waras un eespaida peeaugshanu **Kina**, greesufes pee leelwalstim ar preefschlikumu, atsiht Mandshurijas dselszetus par neitralem un padot sem starptautiskas sindikatu kontroles. Tahda Seemel-Amerikas Saweenoto Walsiju preefschlikuma isweschana dshwē mafinatu ari Kreewijas eespaidu tahtajos austrumos. Kreewijas atbildes faturis schahds: Keisariska Kreewu waldiba turas pee Kinas suwerenitates jeb wirskundshibas neaiffshahshanas prinzipa un pee wakejo durwju politikas, bet ir tai pahrleezibā, ka nefas schos prinzipus neapdraud. Tadeht naw wajadsigs likt Mandshurijas jautajumu us deenas fahrtibas. Tahlah atbildē aifrahdits us leelajam walsis un priwatam interesem, kas eeguhats ar ahrfahreteem materialeem upureem un ar daudju moralisku spehku peelikshanu. Austruma Kinas dselszeta beedriba, eekams stahjusēs pee dselszeta buhwes, eeguwise finamas teefshas un preefschrozibas us wisu konzesijas laiku. t. i. us 80 gadeem un tifa tahdā weidā beedriba warejuse stahtees pee dselszeta buhwes un eelikt tant tik leelus kapitalus. Des tam lihds ar dselszeta buhwi raduschās dauds un dashadas eetaifes un usnehmumi, kas atkarigi no dselszeta eefstentes. Bet wehl leelata nofihme efot dselszetam no walsis stahwolka puses. Dselszetsch ir galwenais fatiksmes lihdselis ar walsis peederumeem tahlajos austrumos un ir neatschirama dala no leelā Sibirijas dselszeta. Tadeht ari waldiba nefuse pee dselszeta buhwes tik leelus upurus, un tadeht winai efot no wisleelata swara, paturet par dselszetu wistuwako kontroli un regulet tarifu. Wis tas atkritu, ja dselszetsch pahreetu sem starptautiska sindikata kontroles. Dtra preefschlikuma pahrspreeschana, par Dsintshawas-Aiguras dselszeta buhwi, Kreewu waldiba nepretojotees. Utraidoschu atbildi dewuse, faprotams, ari Japana, pret turu amerikani preefschlikums wiswairat bija wehrits.

Kina, finans, fimpatisēja ar amerikaneem. Amerikanu preefschlikums jau tagad pastahwofcho plaisu stary Japanu un Seemel-Amerikas Saweenotām Walsim, faprotams, padaris wehl tik leelaku. Bet ari pret Kinu Japanai atteezibas fkuruschas flittakas. Zehlonis schai parahdibai efot kineeschu fimpatija, turu kineeschi parahdijuschi pret amerikani projektu Mandshurijas dselszeta leeta. Schis projekts japanus gauschi ustrauzis. Lai nu waretu darit stiprafu eespaidu us Kinas waldibu un atturet pehdejo no pahrleelas draudshchanās ar amerikaneem, tad japanu waldiba jau dewuse pawehli faweem Mandshurijas kara pulkeem dotees us robeschas pusi un eenemt pret Kinu draudofchu stahwolli. Senakā Japanas draudshene, Seemel-Amerikas Saweenotās Walsis, rebsams, tapuse par Japanas eenaidneezi un nahlotnē Klusajā okeanā stary Japanu un Seemel-Amerikas Saweenotām Walsim weegli ween war norifsnatees afnainas kara ainas. Seemel-Amerikā augsto gatas zenu deht iszehlees „gatas streiks“. Jau fahds miljons zilweku apsolijees neehst ne ftripatimas gatas, kamehr gatas zenas nepaliks sematas. Schi tustiba itdeenas wehl peeaug. — **Anglijā** tautas weetneeku wehleschānu zihnā uswar unionisti (konserwatiwee), bet tomehr wehl jafschaubas, waj to uswara buhs tahda, ka teem tautas weetneeku namā bhhs pahrsmars. Lihds 22. (9.) janwara wakarā bija eewehleti: 218 unionisti, 185 liberalti, 33 strahdneeki, 67 nazionalisti. Jawehl min. deenā wehl bija 173 wehleschānu eezirknos. — Ja uswaretu konserwatiwee, tad Anglijas atteeziba pret Wahziju kluhtu flittaka, jo konserwatiwee tā weenu no wehleschānu zihnas kara fahzeeneem isleetoja Wahziju tā breefmu bubuli. — **Turzijā** iszehlās tautas weetneeku namā Konstantinopolē ugungrehks. Tautas weetneeku nams — Tschirigana pils nebijuse apdrofshinata. Saudejumus rehkina us 40 miljonu rublu. Uguns, tā domā, peelitta. Kad pag. gada

beigās nolehma, parlamenta un senata sehdem telpās eerihlot Eschirigana pili, tad jau toreis stingrtizigā un tautistā turku eedshwotaju dafa stipri turneja un protestēja tam. Wini to uistatija par pils apgabnischanu; jo schai pili senat kalifs dshwojis un miris. Par apgabnischanu turku fanatiki atrada to, ka parlamenta nams esot ari kristiteem un schihdeem brihwi peeeetams un tee tajā warot pat ilgatu laitu uisturetes. Jau toreis praweetoja, ka Allah atreebschotees par scho noseegumu. Tagad tumshakas kauschu aprindas Konstantinopolē, kā ari Mas-Ashjas un Arabijas neattihstās prowinzes ugunsgrēhka nelaimi droshi ween uistatis par Allah sodu. Bet schee tumshchee uistati drihs war pahreet no ehlas ari us eestahdem, kuras winā bija eeweetotās, un tā pawairot parlamenta pretineeku pulku. — Watar-Eiropā leelas pluhdu breefmas, par turām sche pasneegsim sefoschas sinās:

Parisē, 23. (10.) janvārī. Senā uhdens joprojam zetas. Us daschām tramwaja linijam pahtraukta fatiksme. Dteila kwartalā daschas mahjas draud sagahstees. No prowinzes peenahf sinās par pluhdu breefmam. — Ap Eifeka torni grimst seme. Baidas par Eifeka torna sagrubshchanu.

Stutgartē, 19. janvārī. No wiseem Ameras upes apwideem sino par pluhdeem. Dauds namu atrodas uhdeni. Nekaras upes eelejā, netahlu no Oberndorfas iszehlfuschees leeli eferi.

— Pluhdi Franzijā peenehmuschi milfigus apmehrus. Wilzeeni noeet no fleedem, telegrafa un telefona fatiksme pahtraukta. — Bet neween Franzijā Breefmigi pluhdi ari Wahzijā, Schweizijā. Moselas leja pee Mezās lihdsinas juhrai. Is uhdena rehgojas tikai tolu galotnes un ehku jumti. Weselas pilsehtas dafas pilnigi uhdeni un pa eelam braukā ar laiwam. Bernas apfahrtne noslihkuschi 6 zilweki. Uhdens stahwoflis upēs esot tik augsts, kā pehdejos 20 gadus nekad tahds nebijis. — Parisēs swaigschnu luhkotavā semes trihtschu mehritaji aparati atshmejuschi tahdu 3000 werstju attahlu semes trihzi. Domā, ka semes trihze bijuse Kaukashijā waj Zentral-Ashjā. — Schogad majā, kā jau sinams, seme ees zaur Haleja kometa asti. Bet no dauds pufem nahf sinās, ka redseta wehl tahda jauna kometa.

Breslawā, 22. (9.) janvārī. Watar plst. 5 un 15 min., obserwatorijā eeraudstā jaunatrasa kometa, tura atrodas netahlu no faules un redsama ar neapbrunotām azim. Kometas aste ir wehdehtam lihdsiga un gandrihs tikpat gaischa kā Haleja kometai. Pehz pulksten 6 kometa pašuda.

Selsinsforsā, 10. janvārī. Jauna kometa tika nowehrota watar watarā Tammerforsā, Wiborgā un Wilmanstrandā. Pehz sposchuma ta bij lihdsiga polariswaisnei, astes garums 10 gradi.

Tichwinā, 23. (10.) janvārī. Schodeen plst. 6 watarā reetumu pusē netahlu no horizonta stundas zeturfni ilgi bij nowehrojama kometa ar asti.

Ari Amerikā, Deenwidus-Afrikā, Persijā un zitur pehdejās deenās redseta leela un sposcha astes swaigšne.

Parisē, 22. (9.) janvārī. Sena peepludinajuse gabalu no apatschemes dselszeka. Saudejumi milfigi. Paees mehneschi, lamehr warēs dselszeku islabot. Pee Tonneras upē peld noslihkuschi dshwneeki un salauistas istabu leetas. Satiksmi pilsehtā ustur ar laiwam. Dferas apgabalā sagahsuschees wairaf smtu namu. Glahbschanas darbi grubti idarami. No Truas, Reimsas, Lionas, Burschas un Dischonas sino, ka daudjās weetas pahpluhduschas upēs un ispostiti dselszeki. Wilzeeni noeet no fleedem. Telegrafa un telefona fatiksme pahtraukta.

Winē, 18. (5.) janvārī. Peenahfuschas sinās, ka useeti miruschā kehniina Leopolda jauni mantu krahjumi Kongo atzijās un walsts papiros kā ari daschados dahrgumos. Zaur to mantojums sneegsees pee 90 miljoneem franku, tā ka kehniina meitas dabūs katra 30 miljonus.

Mujorkā, 22. (9.) janv. Ontario efera tuwumā notika dselszeka katastrofa. Eschetri wagoni nogahsās no augsta dambja uhdeni. Peektāis wagons aisdegās. Dabuja galu 48, eewainoti 92 zilweki.

Schalonā, 22. (9.) janv. Kreewu awiators Se-simovs 15 metru augstumā nobrauzā stundā 63 kilometrus.

Kopenhagenā, 19. (6.) janvārī. Uniwersitates komijsja sino, ka Kuka eespeestee originaldokumenti un wina peefshmjū grahmatinas galwenos wilzeenos fakriht ar teem materialeem, kas jau tagad ir un nepeerahda, ka Kufs buhtu šasneedšis seemekpolu, tatschu nedod ari eemeflu, taifit preteju slehdseenu.

Posenē, 21. (8.) janv. Par astonkahrtigu sleskawibu, tura kahdu laitu atpatal tika isdarita Boguslawitschas fahdschā, nokaujot Waslewsku gimenes astonus lozektus, sino tagad, ka Sedlezā apzectinatee brahli Edunefi neisrahdotees par wainigeem. Bet tagad tahdā labibas bragi, apmehram $\frac{1}{4}$ wersti no notikuma weetas, useeta Kreewu saldata uniforma, kahdas walkā Lodsā stahwofchā 37. kahneeku regimente. Issinats ari, ka uniforma peeder saldatam Kufikowam, kuresch no sawa pulka aisbehdšis, eeradres Wahzijā, un pehz tam pašudis. To nu tura par ihsto wainigo, un tapehz wina tagad wisā Wahzijā leeliski mekle. Par sleskawas atrahchanu, kā jau sinams, Wahju polizeja isfolijuse 5,000 marku.

Višā (Posenē), 21. (8.) janvārī. 63 gadus wezais galadneeku palihgs Kofjols, kuresch pagahjuschā jultijā un augustā Posenes prowinzē bija pastrahdajis waras darbus pee wairaf seeweetem un tschetras no tam nolawis, tagad pehz 9 deenu ilgas teefaschanas noteefats us schetrfahrtēju nahwes sodu uu bes tam wehl us 4 gadi zetumā.

Muhfu bildes.

Pasneedšam schoreis eewehrojamo Makarta glesnu „Mesalina“. Zit štaisti mahfsleneeks glesnojis scho seeweeti! Ikwenam, kam mahfslas fajuhta, schi bilde sneeds leelu baudijumu. Tuwaki tomentari schai glejnai leeki. Schauschaliga aina parahdas Raiblas (Austro-Ungarijā) katastrofā. Schajās deenās tur 700 pehdu dsikumā eebrika kalnratturu flimneeku mahja ar wiseem tās eemihnteekeem. Bojā gahja ari flimnizas ahrtis Dr. Rudolfs Beseljs, ta seewa un behrnelš. Strahdneeki, turi pa katastrofas laiku atrahdās kalnratturēs, pašpehja wehl laikus isglahbtees. Sem flimnizas ar laiku bija parakta schachta.

Grahmatu galds.

Redatzijai peesuhstītas schahdas jaunās grahmata:

Laufšaimneeku kalendars 1910. gadam. Isdewis agronomš J. Wiseneeks. Jena 30 kap. Jelgawā. Latweeschu Laufšaimneeku Ekonomistās Sabeedribas drufatavā. 1909.

W. Escharnowsta „Par pašchifalibtibu“. Brihwi tulkojis J. Grihns. Matšā 15 kap. Isdewis L. Upeneeks, grahmatu tirgotajs Dausfā. Drufatāis A. Gemuts un R. Grihslis, Jelgawā, Katoku eelā Nr. 21.

Walejas wehstules.

J. At. — R. Zuhšu pehdejo eesuhstijumu isleetosim drihsumā.

R. — R. Zuhšu stahstu „Pee atas“ wareet fanemt atpatal.

Redactors: Dr. philos. P. Sālits.

Ihpaschneeks un isdewejs: Dr. phil. Arnolds Plates.